

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö	Sivu
	<i>I Tiedonantoja</i>	
	Komissio	
97/C 372/01	Ecu.....	1
97/C 372/02	Luettelo komission neuvostolle 24.—28.11.1997 toimittamista asiakirjoista	2
97/C 372/03	Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (*)	5
97/C 372/04	Tiedonanto Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaa kuulumattomista vähämerkityksisistä sopimuksista (*)	13
97/C 372/05	Keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean 45. kokouksessaan 9 päivänä huhtikuuta 1997 antama — Lausunto asiaan N:o IV/M.856 — British Telecom/MCI — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta	16
97/C 372/06	Keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean 47. kokouksessaan 4 päivänä heinäkuuta 1997 antama — Lausunto asiaan N:o IV/M.877 — Boeing/McDonnell Douglas — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta	17
97/C 372/07	Keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean 47. kokouksensa lisäistunnossa 16. heinäkuuta 1997 antama — Lausunto asiaan N:o IV/M.877 — Boeing/McDonnell Douglas — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta	18
97/C 372/08	Keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean 47. kokouksensa toisessa lisäistunnossa 25. heinäkuuta 1997 antama — Lausunto asiaan N:o IV/M.877 — Boeing/McDonnell Douglas — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta	18
97/C 372/09	Ennakkoilmoitus yrityskeskittymästä (Asia N:o IV/M.1042 — Eastman Kodak/Sun Chemical) (*)	19

Ilmoitusnumero

Sisältö (jatkuu)

Sivu

97/C 372/10	Päätös olla vastustamatta ilmoitettua keskittymää (Tapaus N:o IV/M.967 — KLM/AIR UK) (*)	20

II *Valmistavat säädökset*

Komissio

97/C 372/11	Ehdotus Neuvoston direktiiviksi asetuksessa (EY) N:o 950/97 tarkoitettujen yhteisön epäsuotuisten maatalousalueiden luettelosta (Tanska)	21

III *Tiedotteita*

Komissio

97/C 372/12	Pyyntö esittää hakemuksia osana Leonardo da Vinci -ohjelmaa (PO XXII/37/97)	23
97/C 372/13	Tarjouskilpailujen tulokset (yhteisön elintarvikeapu)	39

(*) ETA:n kannalta merkityksellinen teksti

I

(Tiedonantoja)

KOMISSIO

Ecu ⁽¹⁾

8. joulukuuta 1997

(97/C 372/01)

Kansallisen valuutan määrä yhtä yksikköä kohti:

Belgian frangi ja Luxemburgin frangi	40,7751	Suomen markka	5,97315
Tanskan kruunu	7,52728	Ruotsin kruunu	8,63508
Saksan markka	1,97667	Sterling-punta	0,668928
Kreikan drakhma	309,907	Yhdysvaltojen dollari	1,10614
Espanjan peseta	167,005	Kanadan dollari	1,57282
Ranskan frangi	6,61538	Japanin jeni	144,517
Irlannin punta	0,760077	Sveitsin frangi	1,60224
Italian liira	1934,96	Norjan kruunu	7,98080
Alankomaiden guldeni	2,22743	Islannin kruunu	79,7859
Itävallan šillinki	13,9075	Australian dollari	1,65293
Portugalin escudo	201,793	Uuden-Seelannin dollari	1,84942
		Etelä-Afrikan randi	5,38801

Komissio on ottanut käyttöön automaattisella vastauslaitteella varustetun teleksin, joka ilmoittaa muuntokurssit tärkeimpinä valuuttoina kysyjän otettua siihen yhteyden omalla teleksillään. Tämä palvelu toimii päivittäin kello 15.30:stä seuraavaan päivään kello 13:een.

Palvelun käyttäjän on:

- valittava teleksinumero 23789, Bryssel,
- annettava oma teleksitunnuksensa,
- kirjoitettava koodi "cccc", joka käynnistää automaattisen vastausjärjestelmän ecun muuntokurssien lähettämiseksi käyttäjän teleksiin,
- ylläpidettävä keskeytymätöntä teleksiyhteyttä, kunnes sanoma ilmoitetaan päättyneeksi koodilla "ffff".

Huom. Komissiolla on käytössä myös automaattisella vastauslaitteella varustettu telekopiolaite (n:o 296 10 97 ja n:o 296 60 11), joka lähettää päivittäisiä tietoja yhteisessä maatalouspolitiikassa sovellettavien muuntokurssien laskemisesta.

(¹) Neuvoston asetus (ETY) N:o 3180/78, annettu 18 päivänä joulukuuta 1978 (EYVL L 379, 30.12.1978, s. 1), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 1971/89 (EYVL L 189, 4.7.1989, s. 1).

Neuvoston päätös 80/1184/ETY, tehty 18 päivänä joulukuuta 1980 (Lomé'n sopimus) (EYVL L 349, 23.12.1980, s. 34).

Komission päätös N:o 3334/80/EHTY, tehty 19 päivänä joulukuuta 1980 (EYVL L 349, 23.12.1980, s. 27).

Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettava varainhoitoasetus, annettu 16 päivänä joulukuuta 1980 (EYVL L 345, 20.12.1980, s. 23).

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3308/80, annettu 16 päivänä joulukuuta 1980 (EYVL L 345, 20.12.1980, s. 1).

Euroopan investointipankin valtuuston päätös, tehty 13 päivänä toukokuuta 1981 (EYVL L 311, 30.10.1981, s. 1).

**LUETTELO KOMISSION NEUVOSTOLLE 24.—28.11.1997 TOIMITTAMISTA
ASIAKIRJOISTA**

(97/C 372/02)

Näitä asiakirjoja voi tilata Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen myyntipisteistä

Koodi	Luettelonumero	Asiakirjan nimi	Komission hyväksymispäivämäärä	Päivämäärä, jolloin toimitettu neuvostolle	Sivujen lukumäärä
KOM(97) 571	CB-CO-97-590-FI-C	Komission kertomus I. Yleistä talousarviota, Euroopan hilli- ja teräsyhteisöä sekä Euroopan kehitysrahastoa koskevien vastuuvapauspäätösten liitteenä olevissa Euroopan parlamentin päätöslauselemissa esitettyjen huomioiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä II. Vastuuvapauden myöntämisestä annetun neuvoston suosituksen liitteenä olevien huomautusten seurannasta III. Jäsenvaltioiden vastauksista tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksessaan esittämiin huomautuksiin Varainhoitovuodelle 1995	21.11.1997	24.11.1997	150
KOM(97) 604	CB-CO-97-616-FI-C	Ehdotus neuvoston direktiiviksi vaarallisten jätteiden polttamisesta annetun direktiivin 94/67/EY muuttamisesta ⁽¹⁾ ⁽²⁾	21.11.1997	24.11.1997	13
KOM(97) 616	CB-CO-97-635-FI-C	Ehdotus neuvoston asetukseksi lopullisen polkumyöntitullin käyttöönotosta Kiinan kansantasavallasta peräisin olevan piimetallin tuonnissa	24.11.1997	24.11.1997	22
KOM(97) 618	CB-CO-97-645-FI-C	Komission kertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille Slim-aloitteen toisen vaiheen tuloksista ja ensimmäisen vaiheen suositusten täytäntöönpanon seurannasta	24.11.1997	24.11.1997	25
KOM(97) 622	CB-CO-97-638-FI-C	Komission lausunto EY:n persutamissopimuksen 189 b artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla Euroopan parlamentin esittämistä muutoksista, jotka koskevat neuvoston yhteistä kantaa ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi mallien oikeudellisesta suojasta ⁽¹⁾	21.11.1997	24.11.1997	12
KOM(97) 621	CB-CO-97-637-FI-C	Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi jolla perustetaan sisämarkkinoiden välillisen verotuksen järjestelmien toimintaa vahvistava yhteisön toiminta-ohjelma (Fiscalis-ohjelma) ⁽²⁾	24.11.1997	25.11.1997	8
KOM(97) 635	CB-CO-97-651-FI-C	Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi sisämarkkinoiden toteuttamiseksi tarvittavan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten virkamiesten vaihtoa jäsenvaltioiden hallintojen välillä koskevasta toimintasuunnitelmasta 22 päivänä syyskuuta 1992 tehdyn päätöksen 92/481/ETY muuttamisesta (Karolus-ohjelma) ⁽²⁾	24.11.1997	25.11.1997	6

Koodi	Luettelonumero	Asiakirjan nimi	Komission hyväksymispäivämäärä	Päivämäärä, jolloin toimitettu neuvostolle	Sivujen lukumäärä
KOM(97) 589	CB-CO-97-603-FI-C	Luonnos: Euroopan maatalouden ohjaus- ja turkirahaston (EMOTR) 26. vuosikertomus (varainhoitovuosi 1996)	25.11.1997	26.11.1997	102
KOM(97) 610	CB-CO-97-629-FI-C	Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle pk-yritysten ja käsiteollisuuden hyväksi toteutetun toiminnan yhteensovittamisesta (1997) (*)	25.11.1997	26.11.1997	120
KOM(97) 613	CB-CO-97-630-FI-C	Ehdotus: neuvoston päätös luvan antamisesta Yhdistyneelle kuningaskunnalle jatkaa jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 6 ja 17 artiklasta poikkeavan toimenpiteen soveltamista	25.11.1997	26.11.1997	7
KOM(97) 617	CB-CO-97-636-FI-C	Ehdotus neuvoston asetukseksi tietyistä Ceutasta peräisin olevia kalastustuotteita koskevien yhteisön tariffikiintiöiden avaamisesta ja hallinnoinnista	25.11.1997	26.11.1997	7
KOM(97) 619	CB-CO-97-652-FI-C	Ehdotus neuvoston asetukseksi tiettyjen kaupan esteiden poistamiseksi perustettavasta komission väliintulojärjestelmästä (*) (*)	18.11.1997	26.11.1997	13
KOM(97) 624	CB-CO-97-641-FI-C	Uudelleen käsitelty ehdotus: neuvoston direktiivi todistustaakasta sukupuoleen perustuvissa syrjintätapauksissa (*)	25.11.1997	26.11.1997	7
KOM(97) 558	CB-CO-97-587-FI-C	Ehdotus neuvoston päätökseksi pöytäkirjan tekemisestä Euroopan yhteisöjen ja Viron tasavallan välisen kaupan vapauttamisesta ja liitännäistoimenpiteiden käyttöönottamisesta tehdyn sopimuksen kaupallisten näkökohtien mukauttamiseksi niin, että voitaisiin ottaa huomioon Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittyminen Euroopan unioniin sekä Uruguayn kierroksen maatalousneuvottelujen tulokset ja nykyisen etuusjärjestelmän parannukset	26.11.1997	27.11.1997	29
KOM(97) 612	CB-CO-97-633-FI-C	Ehdotus: neuvoston päätös Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bulgarian tasavallan välisellä 1 päivänä helmikuuta 1995 voimaan tulleella Eurooppa-sopimuksella perustetussa assosiaationeuvostossa vahvistettavasta tiettyjen terästuotteiden vientiä Bulgarian tasavallasta Euroopan yhteisön koskevasta yhteisön kannasta Ehdotus: neuvoston asetus tiettyjen EHTY-terästuotteiden viennistä Bulgarian tasavallasta Euroopan yhteisöön 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta 1998 (assosiaationeuvoston päätöksellä N:o 3/96 käyttöön otetun ja päätöksellä N:o 1/95 jatkettun kaksoisvalvontajärjestelmän soveltamisen jatkaminen)	26.11.1997	27.11.1997	32

Koodi	Luettelonumero	Asiakirjan nimi	Komission hyväksymispäivämäärä	Päivämäärä, jolloin toimitettu neuvostolle	Sivujen lukumäärä
KOM(97) 614	CB-CO-97-634-FI-C	Muutettu ehdotus neuvoston direktiiviksi vesipolitiikkaan liittyvien yhteisön toimien periaatteista (KOM(97) 49 lopull.) (*) (*)	26.11.1997	27.11.1997	17
KOM(97) 642	CB-CO-97-667-FI-C	Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle erityisestä tukiohjelmasta rauhan ja sovinnon aikaansaamiseksi Pohjois-Irlannissa ja Irlannin raja-alueiden kreivikunnissa (1995–1999)	26.11.1997	27.11.1997	17
KOM(97) 567	CB-CO-97-583-FI-C	Komission kolmas vuosikertomus neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Euroopan talousalueen rahoitusjärjestelmä	27.11.1997	27.11.1997	13
KOM(97) 594	CB-CO-97-608-FI-C	Ehdotus: neuvoston päätös yhteisön kannasta tiettyjen terästuotteiden viennistä Romaniasta Euroopan yhteisöön 1 päivänä helmikuuta 1995 voimaan tullessa Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Romanian Eurooppa-sopimuksessa perustetussa assosiaationeuvostossa Ehdotus: neuvoston asetus tiettyjen EHTY-terästuotteiden viennistä Romaniasta Euroopan yhteisöön 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta 1998 (assosiaationeuvoston päätöksellä N:o 3/95 käyttöön otetun ja päätöksellä N:o 2/96 jatkettun kaksoisvalvontajärjestelmän soveltamisen jatkaminen)	27.11.1997	27.11.1997	32
KOM(97) 595	CB-CO-97-609-FI-C	Ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisön kannasta tiettyjen terästuotteiden viennistä Slovakian tasavallasta Euroopan yhteisöön 1 päivänä helmikuuta 1995 voimaan tullessa Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Slovakian tasavallan Eurooppa-sopimuksessa perustetussa assosiaationeuvostossa Ehdotus neuvoston asetukseksi tiettyjen EHTY- ja EY-terästuotteiden viennistä Slovakian tasavallasta Euroopan yhteisöön 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta 1998 (assosiaationeuvoston päätöksellä N:o 2/95 käyttöön otetun ja päätöksellä N:o 1/97 jatkettun kaksoisvalvontajärjestelmän soveltamisen jatkaminen)	27.11.1997	27.11.1997	33
KOM(97) 674	CB-CO-97-691-FI-C	Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 97/33/EY muuttamisesta operaattorin numeron siirrettävyyden ja ennaltavalinnan osalta	28.11.1997	28.11.1997	5

(*) Tämä asiakirja sisältää lomakkeen "Ehdotuksen vaikutukset yrityksille, erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille".

(?) Tämä asiakirja julkaistaan EYVL:ssä.

(?) ETA:n kannalta merkityksellinen teksti.

Huom.: KOM-asiakirjat ovat saatavilla vuositilauksena, teemanumeroina tai yksittäisinä numeroina, jolloin hinta perustuu sivumäärään.

KOMISSION TIEDONANTO

merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta

(97/C. 372/03)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

I. JOHDANTO

1. Tällä tiedonannolla on tarkoitus selventää sitä, miten komissio soveltaa merkityksellisten tuotemarkkinoiden ja maantieteellisten markkinoiden käsitettä valvoessaan yhteisön kilpailuoikeuden soveltamista ja erityisesti soveltaessaan asetuksia 17 ja (ETY) N:o 4064/89 ja vastaavia asetuksia muilla aloilla, kuten liikenteessä, hiili- ja teräsalalla ja maataloudessa, sekä ETA-sopimuksen merkityksellisiä määräyksiä⁽¹⁾. Viittauksilla perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaan ja yrityskeskittymien valvontaan tarkoitetaan tässä tiedonannossa ETA-sopimuksen ja EHTY:n perustamissopimuksen vastaavia määräyksiä.

2. Markkinoiden määrittely on väline, jonka avulla tunnistetaan ja määritellään yritysten välisen kilpailun rajat. Sen avulla voidaan luoda puitteet, joiden rajoissa komissio soveltaa kilpailupolitiikkaa. Markkinoiden määrittelemisen päätavoite on selvittää järjestelmällisesti asianosaisten yritysten⁽²⁾ kohtaamat kilpailurajoitukset. Määrittelemällä markkinat sekä tuotteen että maantieteellisen ulottuvuuden kannalta pyritään saamaan selville asianosaisten yritysten sellaiset todelliset kilpailijat, jotka voivat rajoittaa yritysten käyttäytymistä ja estää niitä käyttäytymästä todellisista kilpailupaineista riippumattomasti. Tältä kannalta katsoen markkinoiden määrittely mahdollistaa muun muassa markkinaosuuksien laskemisen, joiden perusteella puolestaan saadaan merkityksellistä tietoa markkinavoimasta määrävän aseman arviointia tai 85 artiklan soveltamista varten.

3. Edellä 2 kohdan perusteella merkityksellisten markkinoiden käsite poikkeaa sellaisista markkinoiden käsitteistä, joita usein käytetään muissa yhteyksissä.

Yritykset esimerkiksi käyttävät usein käsitettä markkinat tarkoittaessaan aluetta, jolla ne myyvät tuotteitaan, tai viitattaessaan yleisesti teollisuuteen tai alaan, jolla ne toimivat.

4. Merkityksellisten markkinoiden määritelmällä on sekä tuotteen että maantieteellisen ulottuvuutensa suhteen usein ratkaiseva vaikutus kilpailuasian arviointiin. Julkistamalla menettelyt, joita se noudattaa pohtiessaan markkinoiden määritelmää, ja ilmoittamalla perusteet ja todisteet, joihin se päätöksenteossaan nojautuu, komissio haluaa lisätä politiikkansa ja päätöksentekonsa avoimuutta kilpailupolitiikan alalla.

5. Lisääntyvän avoimuuden ansiosta yritykset ja niiden neuvonantajat voivat paremmin varautua mahdollisuuteen, että komissio havaitsee tiettyssä asiassa kilpailuun liittyviä ongelmia. Yritykset voivat ottaa tällaisen mahdollisuuden huomioon sisäisessä päätöksenteossaan harkitessaan esimerkiksi yritysostoja, yhteisyritysten perustamista tai tiettyjen sopimusten tekemistä. Tarkoitus on myös, että yritykset voisivat paremmin ymmärtää, minkälaisia tietoja komissio pitää markkinoiden määrittelyn kannalta merkityksellisinä.

6. Komission tulkinta merkityksellisten markkinoiden käsitteestä ei rajoita Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemiä tulkintoja.

II. MERKITYKSELLISTEN MARKKINOIDEN MÄÄRITELMÄ

Merkityksellisten tuotemarkkinoiden ja merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden määritelmä

(1) Valtiontukiasioiden tarkastelussa huomio kohdistuu tuen saajaan ja kyseiseen teollisuuden alaan/sektoriin eikä niinkään tuensaajan kohtaamiin kilpailurajoituksiin. Jos markkinavoima ja sitä kautta merkitykselliset markkinat kuitenkin tulevat esille tiettyssä asiassa, tässä tiedonannossa hahmoteltua käytäntöä voidaan käyttää perustana valtiontukiasioiden tarkastelussa.

(2) Tässä tiedonannossa asianosaisilla yrityksillä tarkoitetaan keskittymäasioissa keskittymän osapuolia, perustamissopimuksen 86 artiklan nojalla tehtävissä tutkimuksissa tutkittavaa yritystä tai valituksen tekijöitä ja 85 artiklan nojalla tehtävissä tutkimuksissa sopimuspuolia.

7. Perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaan perustuvissa asetuksissa, erityisesti asetuksen n:o 17 mukaisen A/B-lomakkeen 6 jaksossa sekä yhteisön laajuista ulottuvuutta omaavien yrityskeskittymien valvonnasta annetun asetuksen (ETY) N:o 4064/89 mukaisen CO-lomakkeen 6 jaksossa on annettu seuraavat määritelmät. Merkitykselliset tuotemarkkinat määritellään seuraavasti:

”Kyseisiin tuotemerkkinoihin kuuluvat kaikki tuotteet ja/tai palvelut, joita kuluttaja pitää keskenään vaihdettavissa tai korvattavissa olevina niiden ominaisuuksien, hintojen ja käyttötarkoituksen vuoksi.”

8. Merkitykselliset maantieteelliset markkinat määritellään seuraavasti:

”Kyseiset maantieteelliset markkinat muodostuvat alueesta, jolla asianomaiset yritykset ovat sitoutuneet tarjoamaan kyseisiä tavaroita ja palveluja, jolla kilpailuedellytykset ovat riittävän yhtenäiset ja joka voidaan erottaa vierekkäisistä maantieteellisistä alueista erityisesti kilpailuedellytysten huomattavan erillisuuden perusteella.”

9. Merkitykselliset markkinat, joilla tiettyä kilpailuasiana käsitellään, määritellään siis yhdistämällä tuotemarkkinat ja maantieteelliset markkinat.

Komissio tulkitsee 7 ja 8 kohdassa esitettyjä määritelmiä (joissa noudatetaan yhteisön tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkintoja ja sen omaa ratkaisukäytäntöä) tässä tiedonannossa olevien suuntaviivojen mukaisesti.

Merkityksellisten markkinoiden käsite ja yhteisön kilpailupolitiikan tavoitteet

10. Merkityksellisten markkinoiden käsite liittyy läheisesti yhteisön kilpailupolitiikan tavoitteisiin. Esimerkiksi yhteisön sulautumien valvonnassa tuotteen tai palvelun tarjontaan liittyvien rakenteellisten muutosten valvonnalla pyritään estämään määräävän aseman muodostuminen tai vahvistuminen, koska tällainen haittaisi merkittävästi tehokasta kilpailua merkittävällä osalla yhteismarkkinoita. Yhteisön kilpailusäännöissä määräävällä asemalla tarkoitetaan sitä, että yritys tai yritysryhmä voi käyttäytyä huomattavassa määrin kilpailijoistaan, asiakkaistaan ja viimekädessä kuluttajista riippumattomasti^(*). Tällainen asema muodostuu tavallisesti, jos yritys tai yritysryhmä vastaa suuresta osasta tarjontaa tietyillä markkinoilla ja jos muut arvioinnissa huomioon otetut te-

kijät (kuten muun muassa markkinoille tulon esteet ja asiakkaiden mahdollisuudet reagoida asiaan) osoittavat samaan suuntaan.

11. Komissio noudattaa samaa periaatetta soveltaessaan perustamissopimuksen 86 artiklaa yrityksiin, joilla on yksinään tai yhdessä määräävä asema. Asetuksen n:o 17 nojalla komissiolla on oikeus tutkia tällaista määräävää asemaa, jonka määrittämisen myös on perustuttava merkityksellisiin markkinoihin, ja lopettaa määräävän aseman väärinkäyttö. Markkinat on mahdollisesti määriteltävä myös sovellettaessa perustamissopimuksen 85 artiklaa, erityisesti arvioitaessa, rajoitetaanko kilpailua maantieteellisesti, tai arvioitaessa, täyttyykö 85 artiklan 3 kohdan b alakohdan edellytys poikkeuksen myöntämiseksi 85 artiklan 1 kohdan soveltamisesta.

12. Perusteita merkityksellisten markkinoiden määrittämiseksi sovelletaan yleensä analysoitaessa tietynlaisista markkinakäyttäytymistä ja tuotteiden tarjontaan liittyviä rakenteellisia muutoksia. Tämä menetelmä voi kuitenkin johtaa erilaisiin tuloksiin riippuen tutkittavan kilpailuasian luonteesta. Esimerkiksi maantieteellisten markkinoiden ulottuvuus voi olla erilainen tutkittaessa keskittymää, jossa tutkimus kohdistuu tulevaisuuteen, kuin tutkittaessa aiemmin tapahtunutta käyttäytymistä. Asioiden erilainen aikahorisontti voi johtaa siihen, että samoille tuotteille määritellään erilaiset maantieteelliset markkinat riippuen siitä, tutkiiko komissio muutosta tarjonnan rakenteesta, kuten keskittymää tai yhteistyöhön perustuvaa yhteisyritystä, vai tiettyyn aiemmin ilmenneeseen käyttäytymiseen liittyviä asioita.

Markkinoiden määritelmään liittyvät peruseriaatteet

Kilpailurajoitukset

13. Yrityksiin kohdistuvien kilpailurajoitusten tärkeimmät syyt ovat seuraavat: kysynnän korvattavuus, tarjonnan korvattavuus ja mahdollinen kilpailu. Merkityksellisten markkinoiden määrittelyssä kysynnän korvaaminen on taloudelliselta kannalta välittömin ja tehokkain tekijä, joka rajoittaa tietyn tuotteen toimittajien käyttäytymistä erityisesti niiden hinnoittelupäätösten suhteen. Yritykset tai yritysryhmät eivät voi vaikuttaa merkittävästi vallitseviin myyntiehtoihin, kuten hintoihin, jos asiakkaat voivat helposti siirtyä käyttämään saatavilla olevia korvaavia tuotteita tai muualla sijaitsevia tavarantoimittajia. Markkinoiden määrittäminen tarkoittaa periaatteessa sitä, että tunnustetaan asianosaisten yritysten asiakkaiden kannalta todelliset vaihtoehdot toimituslähteet sekä tuotteiden tai palveluiden että tavarantoimittajien maantieteellisen sijainnin osalta.

^(*) Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Hoffman-La Roche (tuomio 13.2.1979) antama määritelmä, joka on vahvistettu myöhemmissä tuomioissa.

14. Tarjonnan korvattavuudesta ja mahdollisesta kilpailusta aiheutuvat muut kuin 20–23 kohdassa kuvaillut kilpailun rajoitukset eivät yleensä ole yhtä välittömiä ja vaativat joka tapauksessa lisätekiöiden selvittämistä. Tämän vuoksi tällaiset rajoitukset otetaan huomioon kilpailuanalyysin arviointivaiheessa.

Kysynnän korvattavuus

15. Kysynnän korvattavuuden arviointiin kuuluu sellaisten tuotteiden määrittelyminen, joita kuluttaja pitää korvaavina tuotteina. Yksi mahdollinen tapa tehdä tämä määrittely on olettaa, että suhteellisissa hinnoissa tapahtuu pieni, pysyvä muutos, ja arvioida asiakkaiden todennäköiset reaktiot tähän hinnannou-suun. Markkinoiden määrittelyssä keskitytään sekä toiminnallisista että käytännön syistä hintoihin; erityisesti suhteellisten hintojen pienistä mutta pysyvistä muutoksista seuraavaan kysynnän korvaamiseen. Tätä kautta saadaan selviä viitteitä markkinoiden määrittelymisen kannalta merkityksellisistä tiedoista.

16. Käsitteellisesti tämä lähestymistapa tarkoittaa sitä, että aloitetaan asianosaisten yritysten myymistä tuotteista ja alueesta, joilla ne niitä myyvät, ja muita tuotteita ja alueita otetaan mukaan tai jätetään pois markkinoiden määrittelmästä sen perusteella, vaikuttaako näiden muiden tuotteiden tai alueiden taholta tuleva kilpailu osapuolten tuotteiden hinnoitteluun lyhyellä aikavälillä tai rajoittaako se sitä riittävästi.

17. Kysymys kuuluu, vaihtaisivatko osapuolten asiakkaat helposti saatavilla oleviin korvaaviin tuotteisiin tai muualla sijaitseviin tavarantoimittajiin vastatakseen oletettuun pieneen (5–10 prosenttiin), mutta pysyvään hinnanmuutokseen kyseisten tuotteiden tai alueiden hinnoissa. Jos korvaamista esiintyy niin paljon, että hinnankorotus muuttuu kannattamattomaksi siitä seuraavien myyntitappioiden vuoksi, merkityksellisiin markkinoihin otetaan mukaan muita korvaavia tuotteita ja alueita, kunnes tuotevalikoima ja maantieteellinen alue ovat sellaisia, että pieni mutta pysyvä suhteellisten hintojen nousu olisi kannattavaa. Vastaavaa analyysiä sovelletaan tapauksissa, jotka koskevat asiakkaiden kysyntävoiman keskittymistä, joissa lähtökohdana on toimittaja ja hintatestin avulla tunnistetaan toimittajan tuotteiden kannalta vaihtoehtoiset jakelukanavat tai myyntipisteet. Näiden periaatteiden soveltamisessa on otettava tarkkaan huomioon tietyt 56 ja 58 kohdassa kuvaillut erityistilanteet.

18. Käytännön esimerkkinä tästä testistä voidaan mainita sen soveltaminen sulautumaan esimerkiksi virvoitusjuomien pulloituksen alalla. Tällaisessa asiassa olisi päätettävä, kuuluvatko erimakuiset virvoitusjuomat samoille markkinoille. Käytännössä kysymys kuuluu, vaihtaisivatko juoman A kuluttajat muihin makuihin, jos juoman A hinta nousisi pysyvästi 5–10 prosenttia. Jos niin moni kuluttaja vaihtaisi esimerkiksi juomaan B, että juoman A hinnannousu ei olisi kannattava sitä seuraavien myyntitappioiden vuoksi, markkinat käsittäisivät vähintään juomat A ja B. Testi olisi ulotettava muihin saatavilla oleviin juomiin, kunnes tuotevalikoima olisi sellainen, että hinnannousu ei aiheuttaisi kysynnän siirtymistä riittävästi.

19. Huomioon otettava hinta on yleensä ja erityisesti sulautuma-asioissa vallitseva markkinahinta. Näin ei aina ole, jos vallitseva hinta on määrätty tilanteessa, jossa ei ole tarpeeksi kilpailua. Erityisesti määräävän aseman väärinkäyttöä koskevissa tutkimuksissa on otettava huomioon se, että vallitsevaa hintaa on ehkä jo korotettu merkittävästi.

Tarjonnan korvattavuus

20. Tarjonnan korvattavuus otetaan myös huomioon määriteltäessä markkinoita sellaisissa tapauksissa, joissa sen vaikutukset vastaavat kysynnän korvattavuuden vaikutuksia tehokkuudeltaan ja välittömyydeltään. Tämä edellyttää, että tavarantoimittajat voivat vaihtaa tuotannon merkityksellisten tuotteiden tuotantoon ja saattaa tuotteet markkinoille lyhyellä aikavälillä (*) ilman, että tästä seuraa merkittäviä lisäkustannuksia tai riskiä. Jos nämä edellytykset toteutuvat, markkinoille saatettu lisätuotanto hillitsee asianosaisten yritysten kilpailukäyttäytymistä. Tällainen vaikutus vastaa tehokkuudeltaan ja välittömyydeltään kysynnän korvattavuudesta johtuvaa vaikutusta.

21. Tällaisia tilanteita esiintyy tavallisesti, kun yritykset markkinoivat yhden tuotteen useita laatuja tai lajeja;

(*) Eli ajassa, joka ei edellytä aineellisen ja aineettoman omaisuuden merkittävää sopeuttamista (ks. 23 kappale).

vaikka tietyn loppuasiakkaan tai loppuasiakasryhmän kannalta eri laadut eivät olekaan keskenään korvattavia, eri laadut ryhmitellään samoille tuotemerkkinoille kuuluviksi, jos suurin osa toimittajista voi tarjota ja myydä eri laatuja välittömästi ja ilman edellä kuvailtuja merkittäviä lisäkustannuksia. Tällaisissa tapauksissa merkitykselliset markkinat käsittävät kaikki tuotteet, joiden kysyntä ja tarjonta ovat korvattavissa, ja kyseisten tuotteiden myynti lasketaan yhteen markkinoiden kokonaisarvon tai -määrän selville saamiseksi. Samanlaiset perustelut voivat johtaa maantieteellisten alueiden yhdistämiseen.

22. Käytännön esimerkki tarjontapuolen korvattavuuden soveltamisesta tuotemerkkinoiden määrittelyyn löytyy paperialalta. Paperia tarjotaan yleensä useita eri laatuja tavallisesta kirjepaperista aina esimerkiksi taidekirjojen julkaisemisessa käytettyihin korkealaatuisiin papereihin. Kysynnän kannalta katsottuna erilaisia paperilaatuja ei voida käyttää kaikkiin tarkoituksiin, esimerkiksi taidekirjaa tai korkealaatuista julkaisua ei voida painattaa huonolaatuiselle paperille. Paperitehtaat ovat kuitenkin varautuneet valmistamaan eri laatuja ja tuotanto voidaan sopeuttaa pienin kustannuksin ja lyhyessä ajassa. Koska toimituksiin ei liity erityisiä vaikeuksia, paperinvalmistajat kykenevät kilpailemaan useiden laatuojen tilauksista varsinkin, jos tilaukset toimitetaan riittävän ajoissa, jotta tuotantosuunnitelmia voidaan muuttaa. Tällaisessa tilanteessa komissio ei määritteli erillisiä markkinoita jokaiselle paperilaadulle ja sen käyttökohteelle. Eri paperilaadut sisältyvät merkityksellisiin markkinoihin ja niiden myynti lasketaan yhteen markkinoiden kokonaisarvon ja -määrän arvioimiseksi.

23. Jos tarjonnan korvattavuus merkitsisi senhetkisen aineellisen ja aineettoman omaisuuden merkittävää sopeuttamista, lisäinvestointeja, strategisia päätöksiä tai viivästymisiä, sitä ei oteta huomioon markkinoiden määrittelyvaiheessa. Esimerkkejä tapauksista, joissa tarjonnan korvattavuus ei saanut komissiota laajentamaan markkinoita, löytyy kulutustuotteiden ja erityisesti merkkijuomien alalta. Vaikka pullottajat voivat periaatteessa pullottaa eri juomia, syntyy kustannuksia ja viiveitä (mainonnan, tuotteiden testauksen ja jakelun suhteen) ennen kuin tuotteet voidaan myydä. Tällaisissa tapauksissa tarjonnan korvattavuuden vaikutukset ja mahdollisen kilpailun muut muodot tutkitaan myöhemmässä vaiheessa.

Mahdollinen kilpailu

24. Kolmatta kilpailurajoituksen aiheuttajaa, mahdollista kilpailua, ei oteta huomioon markkinoita määriteltä-

essä, koska edellytykset, joiden perusteella mahdollisen kilpailun katsotaan todella rajoittavan kilpailua, riippuvat markkinoille pääsyyn liittyvistä erityisistä tekijöistä ja olosuhteista. Jos niiden selvittäminen on tarpeen, se toteutetaan vasta myöhemmin, yleensä siinä vaiheessa, kun merkityksellisillä markkinoilla mukana olevien yritysten asemasta on jo varmistauduttu ja asema antaa aiheutta huoleen kilpailun kannalta.

III. MERKITYKSELLISTEN MARKKINOIDEN MÄÄRITTELEMISESSÄ KÄYTETTÄVÄT TODISTEET

Merkityksellisten markkinoiden määrittäminen käytännössä

Tuotteen ulottuvuus

25. On useita erilaisia tietoja, jotka auttavat arvioimaan, missä määrin korvaamista esiintyisi. Yksittäisten tapauksien kannalta tietyt todisteet ovat ratkaisevia riippuen suuresti tutkittavan teollisuuden ja tutkittavien tuotteiden tai palveluiden ominais- ja erityispiirteistä. Samantyyppisillä tiedoilla ei ehkä ole merkitystä muissa tapauksissa. Useimmissa tapauksissa päätöksen on perustuttava useiden perusteiden ja erilaisten todisteiden huomioon ottamiseen. Komissio suhtautuu avoimesti empiirisiin todisteisiin tavoitteenaan hyödyntää tehokkaasti kaikki käytettävissä olevat tiedot, jotka voivat olla yksittäisen asian kannalta merkityksellisiä. Komissio ei aseta eri tietolähteitä tai erilaisia todisteita tiukkaan hierarkkiseen järjestykseen.
26. Merkityksellisten markkinoiden määrittämiseen liittyvä prosessi voidaan kuvata seuraavasti: käytettävissä olevien alustavien tietojen tai asianosaisten yritysten toimittamien tietojen perusteella komissio pystyy yleensä suunnilleen määrittämään mahdolliset merkitykselliset markkinat, joilla esimerkiksi keskittymää tai kilpailun rajoittamista on arvioitava. Yleensä ja yksittäisten tapauksien käytännön käsittelyn kannalta kysymys on tavallisesti muutamien vaihtoehtoisten merkityksellisten markkinoiden valitsemisesta. Esimerkiksi tuotemerkkinoiden suhteen on yleensä kyse sen päättämisestä, kuuluvatko tuote A ja tuote B samoille tuotemerkkinoille. Usein tuotteen B sisällyttäminen markkinoihin riittää poistamaan kilpailuun liittyvät ongelmat.

27. Tällaisissa tapauksissa ei ole tarpeen pohtia, kuuluuko markkinoille myös muita tuotteita, eikä tehdä lopullista päätelmää täsmällisistä tuotemarkkinoista. Jos kyseessä olevasta toimenpiteestä ei aiheudu kilpailuongelmia, vaikka markkinat määriteltäisiin kuviteltavissa olevalla vaihtoehdoisella tavalla, markkinoiden määritelmä voidaan jättää avoimeksi, mikä helpottaa yritysten velvollisuutta toimittaa tietoja.

Maantieteellinen ulottuvuus

28. Komission suhtautuminen merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden määrittelyyn voidaan tiivistää seuraavasti: komissio muodostaa alustavan käsityksen maantieteellisten markkinoiden ulottuvuudesta osapuolten ja niiden kilpailijoiden markkinaosuuksien jakautumista koskevien yleisluonteisten tietojen perusteella sekä hinnoittelua ja hintaeroja kansallisella, EY:n ja ETA:n tasolla koskevien alustavien analyysien perusteella. Komissio käyttää tätä alustavaa oletusta yleensä työhypoteesina pyrkiessään määrittämään maantieteelliset markkinat tarkasti.

29. Tietynlaisiksi muodostuneiden hintojen ja markkinaosuuksien syyt on selvitettävä. Yrityksillä voi olla suuret osuudet kotimaanmarkkinoilla pelkästään menneisyyden painoarvon vuoksi tai päinvastoin yritysten tasainen esiintyminen kaikkialla ETA-alueella voi vastata tilannetta kansallisilla tai alueellisilla maantieteellisillä markkinoilla. Alustavaa työhypoteesia tarkistetaan sen vuoksi analysoimalla kysynnän ominaispiirteitä (kansallisten tai paikallisten miety-
mysten merkitys, asiakkaiden senhetkinen ostokäyttäytyminen, tuotteiden eriyttäminen tai merkkituotteet jne.), jotta saataisiin selville, ovatko eri alueiden yritykset kuluttajien kannalta todella vaihtoehtoinen hankintalähde. Teoreettinen oletus perustuu tässäkin suhteellisten hintojen muutoksista seuraavaan korvaamiseen, ja kysymys kuuluu jälleen, alkaisivatko osapuolten asiakkaat tilata muualla toimivilta yrityksiltä lyhyellä aikavälillä, jos tähän liittyvät kustannukset jäisivät alhaisiksi.

30. Tarvittaessa tarjontaan liittyviä tekijöitä tutkitaan tarkemmin sen selvittämiseksi, kohtaavatko tietyillä alueilla sijaitsevat yritykset vaikeuksia halutessaan li-

sätä myyntiään kilpailukykyisin ehdoin koko maantieteellisellä alueella. Tässä analyysissä selvitetään, edellyttääkö kyseiselle alueelle myyminen paikallista läsnäoloa, mitkä ovat edellytykset jakelukanaviin pääsulle, mitä kustannuksia liittyy jakeluverkoston perustamiseen sekä aiheuttavatko muun muassa julkiset hankinnat, hintasäännöstely, kauppa tai tuotantoa rajoittavat kiintiöt ja tariffit, tekniset standardit, monopolit, sijoittautumisvapaus, viranomaisluopien edellyttäminen ja pakkausmääräykset sääntelyesteitä. Lyhyesti sanottuna komissio tutkii mahdolliset vaikeudet ja esteet, jotka eristävät tietyllä alueella sijaitsevat yritykset kyseisen alueen ulkopuolisten yritysten aiheuttamilta kilpailupaineilta, selvittääkseen markkinoille tunkeutumisen tarkan asteen kansallisella, Euroopan ja maailmanlaajuisella tasolla.

31. Kauppavirtojen rakenne ja kehitys tarjoavat hyödyllisiä lisäviitteitä jokaisen edellä mainitun kysyntä- tai tarjontatekijän taloudellisesta merkityksestä sekä siitä, missä määrin ne ehkä muodostavat erillisiin maantieteellisiin markkinoihin johtavia todellisia esteitä. Kauppavirtojen analyysissä käsitellään yleensä kuljetuskustannuksiin liittyviä kysymyksiä ja sitä, missä määrin ne voivat estää eri alueiden välistä kauppaa ottaen huomioon tuotantolaitoksen sijainnin, tuotantokustannukset ja suhteelliset hintatasot.

Markkinoiden yhdentyminen Euroopan yhteisössä

32. Määritellessään maantieteellisiä markkinoita komissio ottaa lopuksi huomioon myös markkinoiden jatkuvan yhdentymisen Euroopan yhteisössä, erityisesti keskittymien ja rakenteellisten yhteisyritysten kohdalla. Sisämarkkinaohjelmassa esitettyjä ja toteutettuja toimenpiteitä kaupan esteiden poistamiseksi ja yhteisön markkinoiden tiiviimmäksi yhdentymiseksi ei voida jättää huomiotta arvioitaessa keskittymän tai rakenteellisen yhteisyrityksen vaikutuksia kilpailuun. Tilanne, jossa kansalliset markkinat ovat olleet keinoitekoisesti toisistaan eristettyjä nyt poistettujen oikeudellisten esteiden vuoksi, johtaa yleensä hintaa, markkinaosuuksia tai kaupan ominaisuuksia koskevien aikaisempien tietojen tarkkaan arviointiin. Markkinoiden yhdentyminen, joka lyhyellä aikavälillä johtaisi laajempiin maantieteellisiin markkinoihin, saatetaan ottaa huomioon määriteltäessä maantieteelliset markkinat keskittymien ja yhteisyritysten arvioimista varten.

Todisteiden kerääminen

33. Jos markkinoiden tarkka määrittäminen katsotaan tarpeelliseksi, komissio ottaa usein yhteyttä alan tärkeimpiin asiakkaisiin ja yrityksiin tiedustellakseen niiden näkemyksiä maantieteellisten ja tuotemerkkinoiden rajoista ja saadakseen tarpeelliset asiatiedot päätelmän tekemiseksi. Komissio voi ottaa yhteyttä myös alan ammattijärjestöihin ja jalostusvaiheen yrityksiin voidakseen määrittellä tarvittaessa erilliset tuote- ja maantieteelliset markkinat kyseisen tuotteen tai palvelun eri tuotanto- tai jakelutasoille. Se voi myös pyytää asianosaisilta yrityksiltä lisätietoja.
34. Tarvittaessa komissio lähettää edellä mainituille markkinaosapuolille kirjallisia tietojensaantipyynnöitä. Näihin pyyntöihin liittyy yleensä kysymyksiä yritysten käsityksistä siitä, miten oletettuihin hinnankorotuksiin reagoitaisiin, sekä niiden näkemyksistä merkityksellisten markkinoiden rajoista. Niissä pyydetään myös toimittamaan asiatiedot, joita komissio pitää tarpeellisena merkityksellisten markkinoiden laajuudesta päättämisen kannalta. Komissio voi myös keskustella kyseisten yritysten markkinointijohtajien tai muiden toimihenkilöiden kanssa saadakseen paremman käsityksen siitä, miten tavarantoimittajien ja asiakkaiden väliset neuvottelut toteutetaan, ja ymmärtääkseen paremmin merkityksellisten markkinoiden määrittelyyn liittyviä kysymyksiä. Tarvittaessa ne voivat myös tehdä vierailuja tai tarkastuksia osapuolten, niiden asiakkaiden ja/tai kilpailijoiden toimitiloihin ymmärtääkseen paremmin, kuinka tuotteita valmistetaan ja myydään.
35. Tuotemerkkinoiden määrittelyä kannalta merkitykselliset tiedot voidaan luokitella seuraavasti:

Markkinoiden määrittelyssä tarvittavat tiedot — tuotteen ulottuvuus

36. Analysoimalla tuotteen ominaisuudet ja sen käyttötarkoituksen komissio voi ensimmäisenä askeleena rajata mahdollisten korvaavien tuotteiden tutkimista. Tuotteen ominaisuudet ja sen käyttötarkoitus eivät kuitenkaan riitä sen päättelyyn, ovatko tuotteet kysynnän kannalta toisensa korvaavia. Toiminnallinen vaihdettavuus tai samanlaiset ominaisuudet eivät itsessään ehkä ole riittäviä perusteita, koska asiakkaiden herkkyyden suhteellisten hintojen muutoksiin voi riippua myös muista seikoista. Esimerkiksi autojen

osien ja varaosien alkuperäistuotteiden markkinoilla voi olla erilaisia kilpailurajoituksia, mikä voi johtaa kaksien erillisten tuotemerkkinoiden määrittelyyn. Tuotteen erilaiset ominaisuudet eivät puolestaan riitä sulkemaan pois kysynnän korvattavuutta, koska tämä riippuu suuresti määrin siitä, kuinka asiakkaat arvostavat erilaisia ominaisuuksia.

37. Todisteet, joita komissio pitää olennaisina sen arvioimiseksi, ovatko kaksi tuotetta kysynnältään toisensa korvaavia, voidaan luokitella seuraavasti:
38. *Todisteet korvattavuudesta lähimenneisyydessä.* Tietyissä tapauksissa voidaan analysoida markkinoilla lähimenneisyydessä tapahtuneita ilmiöitä tai häiriöitä, jotka tarjoavat todellisia esimerkkejä kahden tuotteen välisestä korvattavuudesta. Jos tällaisia tietoja on saatavilla, ne ovat tavallisesti olennaisia markkinoiden määrittelyn kannalta. Jos suhteelliset hinnat ovat muuttuneet aiemmin (kaiken muun pysyessä ennallaan), kysyntämääriin vaikuttavat reaktiot ovat ratkaisevia korvattavuuden esiintymisen kannalta. Uusien tuotteiden markkinoille saattamisesta saadaan myös hyödyllistä tietoa silloin kun voidaan tarkkaan selvittää, mitkä tuotteet menettivät myyntiään uudelle tuotteelle.
39. Markkinoiden rajaamista varten on olemassa useita *määrällisiä testejä*. Nämä testit koostuvat erilaisista ekonometrisistä ja tilastollisista menetelmistä: tuotteen kysynnän hintajoustoa ja ristijoustoa (*) koskevista arvioista, eriaikaisten hintamuutosten samanlaisuuteen perustuvista testeistä, hintasarjojen kausaliitteiden ja hintatasojen ja/tai niiden yhteneväisyyden analysoimisesta. Saadakseen selville aiemmin ilmenneen korvattavuuden ominaispiirteet komissio ottaa huomioon sellaiset määrälliset todisteet, jotka kestävät tiukan tarkastelun.

40. *Asiakkaiden ja kilpailijoiden näkemykset.* Komissio ottaa usein yhteyttä tutkittavana olevien yritysten tärkeimpiin asiakkaisiin ja kilpailijoihin saadakseen selville niiden käsitykset tuotemerkkinoiden rajoista sekä suurimman osan asiatioista, jotka se tarvitsee voidakseen päättää markkinoiden laajuudesta. Ko-

(*) Tuotteen X kysynnän hintajoustolla mitataan tuotteen X kysynnän reagoitua prosentuaaliseen muutokseen sen hinnassa. Tuotteiden X ja Y ristijoustolla mitataan tuotteen X kysynnän reagoitua prosentuaaliseen muutokseen Y:n hinnassa.

missio ottaa huomioon asiakkaiden ja kilpailijoiden perustellut vastaukset siihen, mitä tapahtuisi, jos tarkasteltavana olevien tuotteiden suhteelliset hinnat nousisivat kyseisellä maantieteellisellä alueella jonkin verran (esimerkiksi 5–10 prosenttia), jos vastausten tueksi löytyy riittävästi asiadisteita.

41. *Asiakkaiden mieltymykset.* Kulutustavaroiden suhteen komissiolla voi olla vaikeuksia kerätä loppuasiakkaiden suoria mielipiteitä korvaavista tuotteista. Komissio saa merkityksellisten markkinoiden rajaamisen kannalta hyödyllistä tietoa yritysten tilaamista *markkinatutkimuksista*, joita yritykset käyttävät tuotteitensa hinnoittelua ja/tai markkinointitoimintaa koskevassa päätöksenteossään. Käyttöä ja asenteita koskevat kuluttajatutkimukset, kuluttajien ostotottumuksia koskevat tiedot, vähittäiskauppioiden näkemykset ja yleisemmin osapuolten ja niiden kilpailijoiden toimittamat markkinatutkimukset otetaan huomioon sen selvittämiseksi, pitääkö taloudellisesti merkittävä osa kuluttajia kahta tuotetta toisensa korvaavina. Samalla otetaan huomioon myös merkituotteiden tärkeys kyseisten tuotteiden osalta. Asianaisten yritysten tai niiden kilpailijoiden nimenomaan sulautumamenettelyä tai asetuksen n:o 17 mukaista menettelyä varten tekemissä markkinatutkimuksissa käytetyt menetöt tutkitaan yleensä erittäin perusteellisesti. Toisin kuin aikaisempia tutkimuksia, niitä ei ole tehty osana tavanomaista liiketoimintaa sitä koskevien päätösten tekemistä varten.
42. *Esteet ja kustannukset, joita liittyy kysynnän siirtymiseen mahdollisiin korvaaviin tuotteisiin.* Useat esteet ja kustannukset voivat johtaa siihen, että komissio päätelee kahden ensi näkemältä toisensa korvaavan tuotteen kuuluvan eri tuotemarkkinoille. Ei ole mahdollista laatia täydellistä luetteloa kaikista korvaavuuden esteistä tai vaihtamiseen liittyvistä kustannuksista. Tällaiset esteet ja vaikeudet voivat johtua useista syistä, ja päätöksissään komissio onkin ja törmännyt muun muassa sääntelystä tai muunlaisesta valtion toiminnasta aiheutuviin esteisiin, jalostusmarkkinoista johtuviin rajoituksiin, vaihtoehtoisten tuotantopanosten edellyttämiin huomattaviin pääomainvestointeihin tai niistä aiheutuvaan tuotannon laskuun, asiakkaiden sijaintiin, tuotantoprosessiin edellyttämiin erityisiin investointeihin, koulutus- ja henkilöstöinvestointeihin, koneiden uusimiseen tai muihin investointeihin sekä epävarmuuteen tuntemattomien tavarantoimittajien laadusta ja maineesta.
43. *Erilaiset asiakasryhmät ja hintasyrjintä.* Selkeiden asiakasryhmien olemassaolo voi rajoittaa tuotemarkkinoiden laajuutta. Kyseessä olevan tuotteen selkeä

asiakasryhmä voi muodostaa kapeammat, erilliset markkinat, joilla tällaiseen ryhmään saatetaan kohdistaa hintasyrjintää. Tämä tapahtuu yleensä silloin, kun täytetään kaksi ehtoa: a) myyntihetkellä voidaan selvästi osoittaa, mihin ryhmään yksittäinen asiakas kuuluu, ja b) asiakkaiden välinen kauppa tai kolmansien osapuolten toimiminen välittäjinä ei ole mahdollista.

Markkinoiden määrittelyssä tarvittavat tiedot — maantieteellinen ulottuvuus

44. Maantieteellisten markkinoiden määrittelyn kannalta komissio pitää seuraavia tietoja merkityksellisinä:
45. *Todisteet tilausten siirtämisestä aiemmin muille alueille.* Tietyissä tapauksissa saadaan ehkä todisteita hintojen muutoksista eri alueiden välillä ja tästä seuraavista asiakkaiden reaktioista. Tuotemarkkinoiden määrittelyssä käytettäviä laadullisia testejä voidaan yleensä käyttää myös maantieteellisten markkinoiden määrittelyssä muistaen kuitenkin, että kansainväliset hintavertailut voivat olla monimutkaisempia johtuen useista tekijöistä, kuten valuuttakurssivaihteluista, verotuksesta ja tuotteiden erilaistamisesta.
46. *Kysynnän ominaispiirteet.* Merkityksellisen tuotteen kysynnälle tyypilliset piirteet voivat itsessään määrätä maantieteellisten markkinoiden laajuuden. Kansalliset mieltymykset tai mieltymys kotimaisiin merkkeihin, kieli, kulttuuri ja elämäntapa sekä paikallisen läsnäolon tarve voivat rajoittaa merkittävästi kilpailun maantieteellistä ulottuvuutta.
47. *Asiakkaiden ja kilpailijoiden näkemykset.* Tarvittaessa komissio ottaa yhteyttä tutkittavana olevien yritysten tärkeimpiin asiakkaisiin ja kilpailijoihin saadakseen selville niiden käsitykset maantieteellisten markkinoiden rajoista sekä suurimman osan asiatioista, jotka se tarvitsee voidakseen päättää markkinoiden laajuudesta, jos näkemysten tueksi löytyy riittävästi asiadisteita.

48. *Ostotottumusten maantieteelliset ominaispiirteet tarkastelubetkellä.* Tarkastelemalla ostotottumusten maantieteellisiä ominaispiirteitä saadaan hyödyllistä tietoa maantieteellisten markkinoiden mahdollisesta ulottuvuudesta. Maantieteelliset markkinat katsotaan yleensä yhteisön laajuisiksi, jos asiakkaat voivat tehdä hankintansa samoin ehdoin kaikista Euroopan yhteisössä tai Euroopan talousalueella sijaitsevista yrityksistä tai hankkivat tuotteensa tehokkaan tarjouskilpailumenettelyn kautta, johon kaikki Euroopan yhteisössä tai Euroopan talousalueella sijaitsevat yritykset voivat osallistua.
49. *Kauppavirrat/toimitusmuodot.* Jos asiakkaita on niin paljon, että tätä kautta ei voida saada selvää kuvaa maantieteellisistä ostotottumuksista, voidaan vaihtoehtoisesti käyttää kauppavirtoja koskevia tietoja, jos merkityksellisistä tuotteista on saatavilla riittävän yksityiskohtaisia tilastoja. Kauppavirrat ja ennen kaikkea niihin johtaneet syyt tarjoavat maantieteellisten markkinoiden määrittämisen kannalta hyödyllistä tietoa, mutta eivät kuitenkaan ole riittäviä yksinään.
50. *Esteet ja kustannukset, joita aiheuttaa tilausten siirtämisestä muualla sijaitseville yrityksille.* Rajat ylittävien ostojen tai kauppavirtojen puuttuminen ei välttämättä merkitse sitä, että markkinat kattavat enintään kotimaan. Esteet, jotka eristävät kansalliset markkinat, on tunnistettava ennen kuin voidaan päätellä merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden olevan tällaisessa tapauksessa kansalliset. Kuljetuskustannusten vaikutus ja lainsäädännöstä tai kyseisten tuotteiden luonteesta aiheutuvat kuljetusrajoitukset ovat ehkä selvin seikka, joka estää asiakkaita siirtämästä tilauksiaan muille alueille. Kuljetuskustannukset rajoittavat yleensä tilaa vievien, halpojen tuotteiden maantieteellisiä markkinoita, vaikkakin on muistettava, että muihin kustannuksiin (työvoimakustannukset, raaka-aineet) liittyvät hyödyt voivat kompensoida kuljetuksiin liittyvät haitat. Mahdollisuus käyttää alueellisia jakelukanavia, tietyillä aloilla edelleen vallitsevat sääntelyesteet, kiintiöt ja tullit voivat myös muodostaa esteitä, jotka eristävät maantieteellisen alueen sen ulkopuolisten yritysten taholta tulevalta kilpailulta. Muissa maissa sijaitsevilta yrityksiltä tehtäviin hankintoihin liittyvät huomattavat vaihtamiskustannukset muodostavat myös tällaisia esteitä.
51. Keräämiensä tietojen perusteella komissio määrittelee maantieteelliset markkinat, jotka voivat ulottua paikallisista maailmanlaajuisiin, ja komission aiemmista päätöksistä löytyykin esimerkkejä sekä paikallisista että maailmanlaajuisista markkinoista.
52. Edellisissä kohdissa kuvaillaan erilaisia tekijöitä, jotka voivat olla markkinoiden määrittelyn kannalta

merkityksellisiä. Tämä ei merkitse sitä, että jokaisessa yksittäisessä tapauksessa on tarpeen kerätä tietoja kaikista näistä tekijöistä ja arvioida niistä jokainen. Käytännössä usein jo osa tekijöistä riittää päätelmän tekemiseksi, kuten komission aiempi päätös-käytäntö osoittaa.

IV. MARKKINAOSUUKSIEN LASKEMINEN

53. Merkityksellisten markkinoiden määrittäminen sekä tuote- että maantieteellisen ulottuvuuden kannalta auttaa selvittämään kyseisillä markkinoilla toimivat tavarantoimittajat ja asiakkaat/kuluttajat. Tämän perusteella voidaan laskea markkinoiden koko sekä jokaisen toimittajan markkinaosuus sen perusteella, kuinka paljon tämä myy merkityksellisiä tuotteita merkityksellisellä alueella. Käytännössä markkinoiden kokonaissuuruus ja markkinaosuudet saadaan usein markkinlähteistä eli yritysten arvioinneista, teollisuuden konsulteilta tilatuista tutkimuksista ja/ tai ammattiyhdistyksiltä. Jos näin ei ole tai käytettävissä olevat arviot eivät ole luotettavia, komissio pyytää yleensä jokaista merkityksellisten markkinoiden toimittajaa ilmoittamaan oman myyntinsä, jotta komissio voi arvioida markkinoiden kokonaissuuruuden ja markkinaosuudet.
54. Vaikka markkinaosuuksien laskeminen usein perustuukin myyntiin, on myös muita tekijöitä, jotka tarkasteltavasta tuotteesta tai teollisuudenalasta riippuen voivat tarjota hyödyllisiä tietoja. Tällaisia ovat kapasiteetti, tarjontamarkkinoilla toimivien yritysten määrä, ilmailu- ja avaruusteollisuudessa alusten määrä tai kaivosteollisuuden kaltaisilla aloilla myös omistetut varannot.
55. Yleisesti ottaen sekä myyntimäärät että myynnin arvo tarjoavat hyödyllistä tietoa. Jos kyseessä ovat erilaistetut tuotteet, otetaan yleensä huomioon myynnin arvo ja siihen liittyvät markkinaosuudet, jotta saataisiin paremmin selville jokaisen toimittajan suhteellinen asema ja vahvuus.

V. MUITA HUOMIOITA

56. Tietyillä alueilla edellä kuvailtujen periaatteiden soveltamisessa on oltava huolellisia. Näin on esimerkiksi silloin, kun tarkastellaan primääri- ja sekundäärimarkkinoita ja erityisesti silloin, kun yritysten käyttäytymistä tietynä ajankohtana on tarkasteltava 86 artiklan nojalla. Tällaisissa tapauksissa markkinoiden määrittely tapahtuu samalla tavoin eli asiakkaiden reaktiot suhteellisiin hintamuutoksiin arvioidaan ostopäätösten perusteella ottaen kuitenkin huomioon lähimarkkinoiden asettamat rajoitukset korvaamismahdollisuuksille. Esimerkiksi varaosien kaltaisten

sekundäärituotteiden markkinat voidaan määritellä kapeiksi, jos yhteensopivuus primäärituotteen kanssa on tärkeää. Jos yhteensopivia sekundäärituotteita on vaikea löytää ja samanaikaisesti primäärituotteet ovat kalliita ja pitkäikäisiä, sekundäärituotteiden hinnankorotukset voivat olla kannattavia. Erilaiseen markkinoiden määritelmään voidaan päätyä, jos sekundäärituotteet voidaan helposti korvata toisillaan tai jos primäärituotteet ovat sellaisia, että kuluttajat voivat reagoida nopeasti ja suoraan sekundäärituotteen hinnankorotuksiin.

57. Tietyissä tapauksissa korvaavien tuoteketjujen olemassaolo voi johtaa sellaisten merkityksellisten markkinoiden määrittelyyn, joilla markkinoiden äärialueilla olevat tuotteet tai alueet eivät ole suoraan korvattavissa. Esimerkkinä tällaisesta on sellaisen tuotteen maantieteellinen ulottuvuus, johon liittyy suuret kuljetuskustannukset. Tällöin kuljetuskustannukset rajoittavat toimitukset tehtaalta tiettyyn alueeseen kunkin tehtaan ympärillä. Periaatteessa tällai-

nen alue voi muodostaa merkitykselliset maantieteelliset markkinat. Jos tehtaot kuitenkin sijaitsevat siten, että toimitusalueet ovat huomattavassa määrin päällekkäisiä, on mahdollista, että kyseisten tuotteiden hinnoittelua rajoittaa korvaavien tuotteiden ketjureaktio, joka johtaa merkityksellisten markkinoiden määrittelemiseen laajemmiksi. Samoja perusteluita voidaan käyttää, jos tuotteen B kysyntä korvaa tuotteen A ja C. Vaikka tuote A ja C eivät olekaan suoraan toisensa korvaavia tuotteita, niiden voidaan todeta olevan samoilla merkityksellisillä tuotemarkkinoilla, koska molempien hinnoittelua voi rajoittaa se, että ne voidaan korvata tuotteella B.

58. Jotta merkityksellisiä markkinoita voitaisiin yksittäisessä tapauksessa laajentaa korvaavien ketjujen vuoksi, tästä on oltava käytännön esimerkkejä, kuten korvaavan ketjun ääripäässä olevien tuotteiden hintojen keskinäinen riippuvuus. Hintatason ketjun molemmissa päissä olisi myös oltava suunnilleen sama.

Tiedonanto Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvuudesta vähämerkityksisistä sopimuksista

(97/C 372/04)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

I.

1. Komissio katsoo, että on tärkeää helpottaa yritysten välistä yhteistyötä, jos tällainen yhteistyö on taloudellisessa mielessä toivottavaa ja jos siitä ei aiheudu kilpailupoliittisia ongelmia. Tämän vuoksi komissio on julkaissut yritysten välistä yhteistyötä koskevista sopimuksista, päätöksistä ja yhdenmukaistetuista menettelytavoista (*) tiedonannon, jossa luetellaan joukko sopimuksia, joiden ei niiden luonteen vuoksi voida katsoa rajoittavan kilpailua. Samaten komissio toteaa alihankintasopimuksia koskevassa tiedonannossaan (?), että tällaiset sopimukset, jotka tarjoavat kaikille yrityksille mahdollisuuden kehittyä, eivät kuulu EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Tiedonannossa yhteistoiminnallisten yhteisyritysten arvioinnista (?) kuvaillaan

yksityiskohtaisesti, mitkä edellytykset kyseisten sopimusten on täytettävä, jotta niihin ei sovelleta kartellikieltoa. Komissio pyrkii tällä tiedonannolla täsmentämään 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaa yritysten välisen yhteistyön helpottamiseksi. Tällä tiedonannolla korvataan 3 päivänä syyskuuta 1986 annettu komission tiedonanto (*).

2. Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa kielletään sellaiset sopimukset, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena tai vaikutuksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen mukaan sopimukset, joiden vaikutus yhteisön sisäiseen kauppaan tai kilpailuun ei ole tuntuva, eivät kuulu määräyksen soveltamisalaan. Sopimukset, jotka eivät ole omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, eivät kuulu 85 artiklan soveltamisalaan, ja niitä on siis arvioitava ainoastaan kansallisen lainsäädännön perusteella ja yhteydessä. Samoin on käsiteltävä sopimuk-

(*) EYVL C 75, 29.7.1968, s. 3, oikaistu EYVL C 84, 28.8.1968, s. 14.

(?) EYVL C 1, 3.1.1979, s. 2.

(*) EYVL C 43, 16.2.1993, s. 2.

(*) EYVL C 231, 12.9.1986, s. 2.

sia, joiden todellinen tai ennakoitava vaikutus koskee ainoastaan yhden jäsenvaltion tai yhden tai useamman kolmannen maan aluetta. Myöskään sopimukset, joiden tarkoituksena tai vaikutuksena ei ole tuntuva kilpailun rajoittaminen, eivät kuulu 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kiellon soveltamisalaa.

3. Asettamalla määrällisiä perusteita ja selittämällä niiden soveltamista komissio antaa tässä tiedonannossa riittävän konkreettisen sisällön käsitteelle "tuntuva", jotta yritykset voivat itse arvioida, kuuluvatko niiden tekemät vähämerkityksiset sopimukset 85 artiklan 1 kohdan kiellon soveltamisalaa. Tuntuvuuden määrällinen määritelmä ei kuitenkaan ole ehdoton; yksittäisissä tapauksissa jopa jäljempänä esitettävät raja-arvot ylittävien yritysten välisten sopimusten jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai kilpailuun yhteismarkkinoilla aiheuttamat rajoitukset voivat olla vähäisiä, ja näin ollen ne eivät kuulu 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaa. Tässä tiedonannossa ei myöskään esitetä tyhjentävää kuvausta 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista rajoituksista. On mahdollista, että jopa sellaiset sopimukset, jotka eivät ole merkitykseltään vähäisiä, eivät välttämättä kuulu kartelli kiellon soveltamisalaa siitä syystä, että niillä on yksinomaan myönteinen vaikutus kilpailuun.
4. Komission tässä tiedonannossa antamien tietojen pitäisi lopettaa tarve tässä tiedonannossa tarkoitettujen sopimusten oikeudellisen tilanteen selventämiseen komission yksittäisillä päätöksillä; tällaisista sopimuksista ei näin ollen tarvitse enää ilmoittaa. Jos yksittäisessä tapauksessa kuitenkin on epäselvää, voiko sopimus vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai rajoittaa kilpailua tuntuvalla tavalla, yrityksillä on mahdollisuus pyytää puuttumattomuustodistusta tai ilmoittaa sopimuksesta neuvoston asetusten (ETY) N:o 17⁽⁶⁾, (ETY) N:o 1017/68⁽⁶⁾, (ETY) N:o 4056/86⁽⁷⁾ ja (ETY) N:o 3975/87⁽⁸⁾ mukaisesti.
5. Komissio ei aloita pyynnöstä eikä viran puolesta menettelyä tapauksissa, joita tämä tiedonanto koskee, jollei 11 ja 20 kohdasta muuta johdu. Jos yritykset eivät ole ilmoittaneet 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua sopimuksesta, koska ne ovat arvioineet vilpittömässä mielessä markkinaosuutensa laskennassa tapahtuneen virheen vuoksi, että tämä tiedonanto koskee kyseistä sopimusta, komissio ei määrää sakkoja.
6. Tätä tiedonantoa sovelletaan myös yritysten yhteenliittymien päätöksiin sekä yritysten yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin.

7. Tämä tiedonanto ei estä kansallisia tuomioistuimia soveltamasta 85 artiklan 1 kohtaa. Se on kuitenkin tekijä, jonka tuomioistuimet voivat ottaa huomioon päättäessään käsittelemistään asioista. Tiedonanto ei myöskään estä yhteisöjen tuomioistuinta tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta tulkitsemasta 85 artiklaa.
8. Tämä tiedonanto ei estä kansallisen kilpailulainsäädännön soveltamista.

II.

9. Komissio katsoo, että tavaroiden tuotantoa tai jakelua harjoittavien taikka palveluja tarjoavien yritysten välisiä sopimuksia ei koske 85 artiklan 1 kohdan kieltö, jos osallistuvien yritysten yhteensä hallitsemat markkinaosuudet eivät ylitä millään kyseessä olevilla markkinoilla yhteisössä
 - a) 5 prosentin raja-arvoa, jos kysymys on samalla tuotanto- tai markkinointitasolla toimivien yritysten välisestä sopimuksesta (horisontaalinen sopimus);
 - b) 10 prosentin raja-arvoa, jos kysymys on talouden eri tasoilla toimivien yritysten välisestä sopimuksesta (vertikaalinen sopimus).

Jos kysymyksessä on samanaikaisesti horisontaalinen ja vertikaalinen sopimus tai sopimuksen luokitteluinen horisontaaliseksi tai vertikaaliseksi on vaikeaa, sovelletaan 5 prosentin raja-arvoa.
10. Komissio katsoo myös, että 85 artiklan 1 kohdan kieltö ei koske edellä mainittuja sopimuksia myöskään silloin, jos 9 kohdassa mainitut markkinaosuudet ylittyvät kahtena peräkkäisenä tilikautena ainoastaan yhdellä kymmenyksellä.
11. Niiden:
 - a) horisontaalisten sopimusten osalta, joiden tarkoituksena on
 - hintojen vahvistaminen tai tuotannon tai myynnin rajoittaminen tai
 - markkinoiden tai hankintalähteiden jakaminen,
 - b) vertikaalisten sopimusten osalta, joiden tarkoituksena on
 - jälleenmyyntihintojen vahvistaminen, tai
 - alueellisen suojan takaaminen osallistuville yrityksille tai kolmansille yrityksille.

⁽⁶⁾ EYVL 13, 21.2.1962, s. 204/62.

⁽⁷⁾ EYVL L 175, 23.7.1968, s. 1.

⁽⁸⁾ EYVL L 378, 31.12.1986, s. 4.

⁽⁹⁾ EYVL L 374, 31.12.1987, s. 1.

85 artiklan 1 kohdan soveltamista ei voi sulkea pois, vaikka osallistuvien yritysten markkinaosuudet yhteensä jäävät alle 9 ja 10 kohdassa mainittujen rajojen.

Komissio katsoo kuitenkin, että a ja b kohdassa tarkoitettujen sopimusten käsittely kuuluu ensi kädessä jäsenvaltioiden viranomaisten ja tuomioistuinten velvollisuuksiin. Tästä syystä komissio ryhtyy toimenpiteisiin näissä asioissa ainoastaan katsoessaan yhteisön edun vaativan sitä ja erityisesti, jos nämä sopimukset vahingoittavat sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.

12. Tässä tiedonannossa osallistuvilla yrityksillä tarkoitetaan
- yrityksiä, jotka ovat sopimuksen osapuolia,
 - yrityksiä,
 - joiden pääomasta tai liikevaroista sopimuksen osapuolena olevat yritykset omistavat suoraan tai epäsuorasti enemmän kuin puolet, tai
 - joiden äänimäärästä sopimuksen osapuolena olevilla yrityksillä on oikeus käyttää suoraan tai epäsuorasti yli puolta, tai
 - joiden hallintoneuvoston, hallituksen tai niitä lain mukaan edustavien elinten jäsenistä sopimuksen osapuolena olevilla yrityksillä on oikeus asettaa suoraan tai epäsuorasti enemmän kuin puolet, taikka
 - joiden liiketoimintaa sopimuksen osapuolena olevilla yrityksillä on oikeus suoraan tai epäsuorasti johtaa,
 - yrityksiä, joilla on sopimuksen osapuolena olevassa yrityksessä suoraan tai epäsuorasti edellä b alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet,
 - yrityksiä joilla on edellä c alakohdassa tarkoitettussa yrityksessä suoraan tai epäsuorasti edellä b alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet.
- Myös sellaiset yritykset, joissa useilla edellä a–d alakohdassa tarkoitetuilla yrityksillä on yhdessä suoraan tai epäsuorasti edellä b alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet, katsotaan osallistuviksi yrityksiksi.
13. Markkinaosuuden laskemiseksi on välttämätöntä määrittellä kyseiset markkinat, mikä merkitsee sekä kyseisten tuotteiden että maantieteellisten markkinoiden määrittelemistä.
14. Kyseisiin tuotemarkkinoihin kuuluvat sopimustuotteiden lisäksi kaikki tuotteet tai palvelut, joita kuluttajat pitävät ominaisuuksiltaan, hinnaltaan ja käyttö-tarkoitukseltaan vastaavina tai korvaavina.
15. Kyseiset maantieteelliset markkinat muodostuvat alueesta, jolla osallistuvat yritykset ovat sitoutuneet tar-

joamaan kyseisiä tavaroita ja palveluja, jolla kilpailuedellytykset ovat riittävän yhtenäiset ja joka voidaan erottaa vierekkäisistä maantieteellisistä alueista, erityisesti kilpailuedellytysten huomattavan erilaisuuden perusteella.

16. Sovelletaessa 14 ja 15 kohtaa on otettava huomioon [kyseisten markkinoiden määrittelystä yhteisön kilpailuoikeudessa] annettu tiedonanto (*).
17. Merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden rajaamista koskevissa epäselvissä tapauksissa yritykset voivat katsoa, että niiden sopimuksella ei ole tuntuva vaikutusta yhteisön sisäiseen kauppaan tai kilpailuun, jos edellä 9 ja 10 kohdassa mainittuja markkinaosuuksia ei ole ylitetty missään jäsenvaltiossa. Tällainen arviointi ei kuitenkaan estä kansallisen kilpailulainsäädännön mahdollista soveltamista kyseisiin sopimuksiin.
18. Tämän tiedonannon II lukua ei sovelleta, jos kilpailua rajoittaa kyseisillä markkinoilla useiden valmistajien tai välittäjien keskenään tekemien samanlaisten sopimusten rinnakkaisen verkon kasautuva vaikutus.

III.

19. Komission suosituksen 96/280/EY⁽¹⁰⁾ liitteen määritelmän mukaisten pienten ja keskisuurten yritysten väliset sopimukset ovat harvoin omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun. Ne eivät yleisesti ottaen kuulu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kiellon soveltamisalaan. Jos nämä sopimukset poikkeuksellisesti täyttäisivät tämän määräyksen soveltamiseksi asetetut edellytykset, niihin ei liity riittävää yhteisön etua, jotta toimenpiteisiin ryhtyminen niiden osalta olisi perusteltua. Tästä syystä komissio ei aloita yhtään menettelyä pyynnöstä tai viran puolesta 85 artiklan 1 kohdan määräysten soveltamiseksi näihin sopimuksiin, vaikka 9 ja 10 kohdassa vahvistetut raja-arvot ylittettäisiin.
20. Komissio on kuitenkin oikeutettu ryhtymään toimenpiteisiin tällaisten sopimusten osalta, jos
- sopimukset vaikuttavat merkityksellisten markkinoiden olennaisen suureen osaan,
 - kilpailu rajoittuu merkityksellisillä markkinoilla useiden valmistajien tai välittäjien keskenään tekemien samanlaisten sopimusten rinnakkaisen verkon kasautuvan vaikutuksen vuoksi.

(*) EYVL C 372, 9.12.1997, s. 5.

(¹⁰) EYVL L 107, 30.4.1996, s. 4.

Keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean 45. kokouksessaan 9 päivänä huhtikuuta 1997 antama

LAUSUNTO

asiaan N:o IV/M.856 — British Telecom/MCI — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta

(97/C 372/05)

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 nojalla ilmoitetun British Telecomin ja MCI:n välisen keskittymän osalta:

1. Neuvoa-antava komitea yhtyy komission alustavassa päätösluonnoksessa esitettyihin tuotemarkkinoiden määritelmiin.
2. Komitea yhtyy komission alustavassa päätösluonnoksessa esitettyyn maantieteellisten markkinoiden määritelmään.
3. Komitean mielestä ehdotettu sulautuma, sellaisena kuin se alunperin ilmoitettiin, vahvistaisi British Telecomin määräävää asemaa kansainvälisten puhelintoimintapalveluiden markkinoilla Yhdysvaltain ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisellä reitillä.
4. Komitean mielestä ehdotettu sulautuma, sellaisena kuin se alunperin ilmoitettiin, vahvistaisi British Telecomin määräävää asemaa audioneuvottelupalveluiden markkinoilla Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
5. Komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, että osapuolten esittämät sitoumukset ovat riittäviä ja sopivia ehkäisemään edellä mainittujen, ilmoitetusta keskittymästä aiheutuvien määräävien asemien vahvistumisen.
6. Jos osapuolet noudattavat tekemiään sitoumuksia täydellisesti, keskittymä komitean mielestä soveltuu yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan.
7. Komitea kehottaa komissiota ottamaan huomioon muut kokouksen aikana esitetyt näkökohdat.
8. Neuvoa-antava komitea suosittelee lausuntonsa julkaisemista *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

Keskittymää käsittelevän neuvoo-antavan komitean 47. kokouksessaan 4 päivänä heinäkuuta 1997 antama

LAUSUNTO

asiaan N:o IV/M.877 — Boeing/McDonnell Douglas — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta

(97/C 372/06)

1. Neuvoo-antava komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, että ehdotettu toimenpide, jolla Boeing hankkii McDonnell Douglasin omistukseensa, on sulautuma-asetuksen soveltamisalaan kuuluva yrityskeskittymä.
2. Komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, että tässä asiassa merkitykselliset markkinat ovat liikennesuihkukoneiden maailmanlaajuiset markkinat, jotka muodostuvat erillisistä kapearunkoisten ja laajarunkoisten lentokoneiden merkityksellisistä markkinoista.
3. Komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, että Boeingilla on komission määrittelemillä merkityksellisillä markkinoilla määräävä asema.
4. Komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, että osapuolten ilmoittamassa muodossa keskittymä johtaisi kyseisen määräävän aseman vahvistumiseen, jonka seurauksena tehokas kilpailu estyisi olennaisesti yhteismarkkinoilla.
5. Komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, että osapuolten antamat sitoumukset eivät riitä estämään Boeingin määräävän aseman vahvistumista.
6. Komitea pyytää komissiota tutkimaan, onko Boeing valmis ehdottamaan keinoja päätösluonnoksessa määriteltyjen kolmen tärkeimmän kilpailuongelman ratkaisemiseksi, jotta määräävän aseman vahvistuminen tässä asiassa estyisi. Lisäksi komitea pyytää tilaisuutta esittää huomautuksensa kaikista tällaisista ratkaisukeinoista ja kehottaa komissiota toimittamaan sille niitä koskevan analyysinsa.

Jos riittäviä keinoja ei ehdoteta kyseisten kilpailuongelmien ratkaisemiseksi ja määräävän aseman vahvistumisen estämiseksi tässä asiassa, komitea yhtyy siihen, että keskittymä olisi kieltävä yhteismarkkinoille soveltumattomana.
7. Komitea pyytää komissiota ottamaan huomioon muutkin keskustelun aikana esiin tuodut seikat.
8. Komitea suosittelee lausuntonsa julkaisemista *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

Keskittymiä käsittelevän neuvoo-antavan komitean 47. kokouksensa lisäistunnossa 16. heinäkuuta 1997 antama

LAUSUNTO

asiaan N:o IV/M.877 — Boeing/McDonnell Douglas — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta

(97/C 372/07)

1. Neuvoo-antava komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, että osapuolten tähän mennessä antamat sitoumukset eivät riitä poistamaan päätösluonnoksessa määriteltyjä kilpailuongelmia eivätkä estä Boeingin määrävän aseman vahvistumista.
2. Neuvoo-antava komitea pyytää komissiota tutkimaan edelleen, onko Boeing valmis tarjoamaan riittäviä keinoja kilpailuongelmien ratkaisemiseksi, ja vahvistaa 4. heinäkuuta 1997 pidetyssä kokouksessa annetussa lausunnossa, ja erityisesti sen 6 kohdassa, ilmaistun kantansa.
3. Komitea pyytää komissiota ottamaan huomioon muutkin keskustelun aikana esiin tuodut seikat.
4. Komitea suosittelee lausuntonsa julkaisemista *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* yhdessä 4. heinäkuuta 1997 pidetyssä kokouksessa annetun lausunnon kanssa.

Keskittymiä käsittelevän neuvoo-antavan komitean 47. kokouksensa toisessa lisäistunnossa 25. heinäkuuta 1997 antama

LAUSUNTO

asiaan N:o IV/M.877 — Boeing/McDonnell Douglas — liittyvästä alustavasta päätösluonnoksesta

(97/C 372/08)

1. Neuvoo-antavan komitean enemmistö on komission kanssa samaa mieltä siitä, että Boeingin tarjoamat sitoumukset riittävät poistamaan päätösluonnoksessa määritellyt kilpailuongelmat ja estämään Boeingin määrävän aseman vahvistumisen. Vähemmistö ilmaisee varauksensa.
2. Neuvoo-antavan komitean enemmistö on komission kanssa samaa mieltä siitä, että keskitymä olisi julistettava yhteismarkkinoille soveltuvaksi sillä edellytyksellä, että Boeingin antamat sitoumukset täytetään kokonaisuudessaan, ja suosittelee, että tässä asiassa annettujen rakenteellisten ja toiminnallisten sitoumusten poikkeuksellisen tasapainon vuoksi kaikki sitoumukset liitetään päätökseen ehdoiksi ja velvoitteiksi sulautuma-asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Vähemmistö ilmaisee varauksensa.
3. Neuvoo-antava komitea pyytää komissiota luomaan ja panemaan täytäntöön tiukan valvontajärjestelmän Boeingin antamien sitoumusten noudattamisen valvomiseksi sekä asettamaan Boeingille päätöksessään tarvittavat ehdot ja velvoitteet tätä tarkoitusta varten.
4. Neuvoo-antava komitea pyytää komissiota antamaan neuvoo-antavalle komitealle vuosittain kertomuksen siitä, miten Boeing täyttää edellä 3 kohdassa mainitut sitoumuksensa.
5. Komitea pyytää komissiota ottamaan huomioon muutkin keskustelun aikana esiin tuodut seikat.
6. Komitea suosittelee lausuntonsa julkaisemista *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

Ennakoilmoitus yrityskeskittymästä
(Asia N:o IV/M.1042 — Eastman Kodak/Sun Chemical)

(97/C 372/09)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

1. Komissio vastaanotti 1. joulukuuta 1997 neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89⁽¹⁾ 4 artiklan mukaisen ilmoituksen ehdotetusta yrityskeskittymästä, jolla yritykset Eastman Kodak Company ("Kodak") ja Sun Chemical Group BV ("Sun"), joka on Dainippon Ink and Chemical Inc:n määräysvallassa, hankkivat mainitun asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua merkityksessä yhteisen määräysvallan äskettäin perustetussa yrityksessä Kodak Polychrome Graphics.
2. Kyseisten yritysten liiketoiminnan sisältö on seuraava:
 - Kodak: kuvatuotteet ja -palvelut eri aloille, mukaan lukien graafinen ala
 - Sun: painomuste, orgaaniset pigmentit, painolaatat ja graafisen alan filmit.
3. Komissio katsoo alustavan tarkastelun perusteella, että ilmoitettu keskittymä voi kuulua asetuksen (ETY) N:o 4064/89 soveltamisalaan. Asiaa koskevan lopullisen päätöksen tekoa on kuitenkin lykätty.
4. Komissio kehottaa asianomaisia kolmansia osapuolia esittämään sille mahdolliset ehdotettua toimenpidettä koskevat huomautuksensa.

Huomautusten on oltava komissiolla 10 päivän kuluessa tämän ilmoituksen julkaisupäivästä. Huomautukset voidaan lähettää telekopiona (+32 2 296 4301/296 7244) tai postitse viitteellä IV/M.1042 — Eastman Kodak/Sun Chemical, seuraavaan osoitteeseen:

Euroopan komissio
Kilpailuasiain pääosasto (PO IV)
Osasto B — Yrityskeskittymien valvontaryhmä
Avenue de Cortenberg/Kortenberglaan 150
B-1040 Bruxelles/Brussel.

⁽¹⁾ EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1. Oikaisu: EYVL L 257, 21.9.1990, s. 13.

Päätös olla vastustamatta ilmoitettua keskittymää**(Tapaus N:o IV/M.967 — KLM/AIR UK)**

(97/C 372/10)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

Komissio päätti 22. syyskuuta 1997 olla vastustamatta edellä mainittua keskittymää ja julistaa, että se soveltuu yhteismarkkinoille. Päätös perustuu neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan. Päätöksen koko teksti on saatavissa vain englannin kielellä, ja se julkistetaan sen jälkeen, kun siitä on poistettu kaikki sen mahdollisesti sisältämät liikesalaisuudet. Se on saatavissa:

- paperipainoksena Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston myyntitoimistoista (ks. luettelo viimeisellä sivulla),
- elektronisessa muodossa Celex-tietokannan CEN-versiona asiakirjanumerolla 397M0967. Celex on Euroopan yhteisön oikeuden asiakirjojen automaattinen käsittelyjärjestelmä; lisätietoja tilauksista osoitteella:

EUR-OP

Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)

2, rue Mercier

L-2985 Luxembourg

Puhelin: +352 2929 42455, telekopio: +352 2929 42763

II

(Valmistavat säädökset)

KOMISSIO

Ehdotus Neuvoston direktiiviksi asetuksessa (EY) N:o 950/97 tarkoitettujen yhteisön epäsuotuisten maatalousalueiden luettelosta (Tanska)

(97/C 372/11)

KOM(97) 575 lopull. — 97/0308(CNS)

(Komission esittämä 11 päivänä marraskuuta 1997)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta 20 päivänä toukokuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 950/97⁽¹⁾ ja erityisesti sen 21 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon,

sekä kastsoo, että

saarilla sijaitsevat Tanskan osat kärsivät pysyvistä luonnonhaitoista ja maantieteellisistä haitoista, jotka aiheuttavat korkeampia tuotanto- ja kuljetuskustannuksia ja estävät näiden alueiden maanviljelijöitä saamaan sadostaan samanlaista elintasoja kuin muilla jäsenvaltion alueilla vastaavanlaista viljelyä harjoittavat viljelijät,

Tanskan hallitus on toimittanut komissiolle asetuksen (EY) N:o 950/97 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti luettelon saarista, jotka voitaisiin liittää yhteisön epäsuotuisten maatalousalueiden luetteloon, sekä tiedot näille alueille tyypillisistä erityispiirteistä,

määriteltäessä yhteisön epäsuotuisiin alueisiin rinnastettavia erityishaitoista kärsiviä ja asetuksen (EY) N:o 950/97 25 artiklassa tarkoitettuja alueita otetaan huomioon kaikki kokonaispinta-alaltaan enintään 600 neliökilometrin suuruiset pienet saaret, joiden epäsuotuisista luonnonoloista on osoituksena kansallista keskitasoa alhaisempi maataloustulo,

näin määriteltyjen alueiden kokonaispinta-ala ei ole yli neljä prosenttia kyseisen jäsenvaltion kokonaispinta-alasta, ja

Tanskan hallituksen komissiolle alueen lajin määrittelemiseksi ilmoittamien edellä mainittujen tunnuslukujen laji ja taso vastaa asetuksen (EY) N:o 950/97 25 artiklassa tarkoitettujen erityisistä luonnonhaitoista kärsivien alueiden tunnuspiirteitä,

⁽¹⁾ EYVL L 142, 2.6.1997, s. 1.

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Luettelo Tanskan epäsuotuisista maatalousalueista on tämän direktiivin liitteenä ja nämä alueet on sisällytetty asetuksen (EY) N:o 950/97 25 artiklassa trakoitettujen yhteisön epäsuotuisten maatalousalueiden luetteloon.

2 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu Tanskan kuningaskunnalle.

LIITE

EPÄSUOTUISIKSI ALUEIKSI EHDOTETUT TANSKAN SAARET

Saaren nimi	Pinta-ala (km ²)	KMM (ha)
1. Samsø (1)	114,30	7 831
2. Laesø	113,80	2 466
3. Fanø (3)	55,80	929
Välisumma: 3 pääsaarta	283,90	11 226
4. Agersø (4), mukaan lukien Egholm	7,83	709
5. Anholt	22,37	4
6. Askø, mukaan lukien Lilleø	3,88	215
7. Avernakø	5,85	289
8. Barsø	2,66	232
9. Birkholm	0,92	84
10. Bjørnø	1,50	158
11. Baagø	6,23	566
12. Drejø	4,28	235
13. Egholm [Nordjyllands amt] (*)	6,00	448
14. Endelave	13,08	800
15. Fejø (5), mukaan lukien Skalø	16,00	1 424
16. Femø (5)	11,38	1 009
17. Fur (2)	22,29	1 100
18. Hjarnø	3,21	287
19. Hjortø	0,90	90
20. Lyø	6,05	371
21. Mandø (3)	7,63	547
22. Nekselø	2,23	214
23. Omø	4,52	337
24. Orø	15,02	1 200
25. Sejerø	12,37	557
26. Skarø	1,97	112
27. Strynø	4,88	340
28. Tunø (1)	3,52	270
29. Venø (2)	6,46	372
30. Aarø	5,68	150
Välisumma: muut saaret	199,00	12 120
Haettu kokonaismäärä	482,60	23 346
Tanska yhteensä	43 076,70	2 770 000
Haettu epäsuotuisiksi alueiksi (%)	1,1 %	0,84 %

4 prosenttia 43 077 km²:stä 1 723 km².

(*) Saaret samassa saaristossa

III

(Tiedotteita)

KOMISSIO

Pyyntö esittää hakemuksia osana Leonardo da Vinci -ohjelmaa (PO XXII/37/97)

(97/C 372/12)

I. VASTUULLISEN YKSIKÖN NIMI JA OSOITE

Euroopan Komissio
Pääosasto XXII "Koulutus ja nuorisoasiat"
Rue de la Loi/Wetstraat, 200
B-1049 Brussels

Hakemusten jättämisestä on lisätietoja alla, kappaleessa XII.

(KOM(95) 590 lopullinen), "Ensimmäinen Euroopan innovaatiota koskeva toimintasuunnitelma" (KOM(96) 589 lopullinen), "Komission kertomus mahdollisuuksista saada täydennyskoulutusta Euroopan unionissa" (30 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston suositus) (KOM(97) 180 lopullinen) ja komission vihreä kirja "Kansainvälisen liikkuvuuden esteet" (KOM(96) 462 lopullinen). Tähän viitekehykseen kuuluvat myös seuraavat viimeaikaisten Eurooppa-neuvostojen työllisyyden kehittämiseen liittyvät linjaukset: erityisesti Amsterdamin Eurooppa-neuvosto (kesäkuussa 1997), äskettäinen komission neuvostolle lähettämä tiedonanto "Oppisopimuksen edistäminen Euroopassa" (KOM(97) 300 lopullinen) sekä komission asettamat linjaukset julkaisussa "Euroopan työllisyyssojmus" (SEK(96) 1 lopullinen).

II. SISÄLTÖ

- Leonardo da Vinci -ohjelma myötävaikuttaa ammatillisen koulutuspolitiikan toimeenpanoon yhteisötasolla (katso Euroopan Unionia koskevan sopimuksen artiklaa 127). Sen tavoitteena on edistää uusia lähestymistapoja ammatillisessa koulutuspolitiikassa ja toimintatavoissa. Kun otetaan huomioon ne kokemukset, joita on saatu Leonardo da Vinci -ohjelman kolmen ensimmäisen vuoden aikana sekä erityisesti ohjelman ensimmäisen väliraportin tulokset (KOM(97) 399 lopullinen), on välttämätöntä määritellä tarkemmin niiden nykyisten toimintojen erityispiirteet, joita Leonardo da Vinci -ohjelmassa tuetaan, siten että samalla huomioidaan neuvoston päätöksessä määritellyt yleisen tavoitekehyksen tavoitteet.
- Leonardo da Vinci -ohjelmassa vuonna 1998 toteutettavien hankkeiden on huomioitava yhteisön koulutusalaan liittyvistä toimenpiteistä saatu oppi ja käytännön tieto. Näillä tarkoitetaan erityisesti seuraavia: "Elinikäisen oppimisen eurooppalainen vuosi" (1996), periaatteet, jotka on kuvattu komission julkaisussa "Valkoinen kirja koulutuksesta. Opettaminen ja oppiminen — kohti kognitiivista yhteiskuntaa"
- Kelpoisuusehdot (ks. kappaletta alla) täyttävistä ehdotuksista komissio kiinnittää erityistä huomiota sellaisiin ehdotuksiin, jotka liittyvät kansainvälisiin henkilövaihto-ohjelmiin (toiminnot I.1.2 ja II.1.2.) ja koulutustulosten, menetelmien, välineiden ja tuotteiden levittämiseen (toiminto III.3.a). Erityisesti painotetaan myös koulutusta koskevien innovaatioiden levittämistä, etenkin pk-yrityksissä, sisältäen myös yritysjäyden edistämisen; pienyritysten luomisen (myös sosiaalitoimen alalla) sekä valmentautumisen itsensä työllistämiseen. Myös sellaisten eurooppalaisten koulutusyhteistyöverkostojen kehittämistä painotetaan, joissa on edustettuna erilaisia tahoja, erityisesti työmarkkinajärjestöjä. Komissio toivoo myös sellaisia hanke-ehdotuksia, joissa kokeillaan uudenlaisia menetelmiä työorganisaatioissa täydennyskoulutuksen ja ohjauksen saatavuuden osalta, etenkin hankkeita, jotka kohdistuvat nuoriin työttömiin tai työmarkkinoille siirtyviin tai palaaviin aikuisiin. Lisäksi komissio tulee kaikkien prioriteettien puitteissa asettamaan etusijalle sellaiset hakemukset, jotka painottavat tasa-arvoisten mahdollisuuksien toteutumista (siis myös ohjelman erityisesti näihin kohdistuvien toimintalojkojen lisäksi) ja kielitaidon kehittämistä (etenkin, mikäli kehitetään normeja, malleja ja välineitä "kielitaidon mittaamiseen" sekä sellaisia uusia menetelmiä, joissa käytetään uusinta teknologiaa).

4. Tämän viitekehyksen mukaisesti komissio pyytää mahdollisia hakijoita kiinnittämään huomiota siihen, että heidän ehdotuksensa sisältäisi yhden tai useampia seuraavista ominaisuuksista:

- vahva ja järjestelmällinen yhteistyöryhmä, jossa yritykset ovat aktiivisesti mukana, ennen kaikkea pk-yritykset (tai pk-yritysryhmät), mukaan lukien, osuuskunnat, keskinäiset yhtiöt, sosiaalitoimen yritykset, yhdistykset ja säätiöt;
- työmarkkinaosapuolten aktiivinen osallistuminen kaikilla tasoilla ja kaikissa ohjelman toiminnoissa, erityisesti sellaisissa hankkeissa, jotka käsittelevät työyhteisöä yleensä ja laajemmin työmarkkinaosapuolten välisen vuoropuhelun kehittämistä;
- yhteydet alueelliseen tai paikalliseen kehitykseen erityisesti kehitysasiantuntijoiden koulutuksen avulla, sen viitekehyksen puitteissa, joka on esitetty julkaisussa ”Komission tiedonanto alueellisten työllisyys sopimusten täytäntöönpanon edistymisestä”;
- teolliseen muutokseen liittyvät toiminnot, myös toimialatasolla etenkin jos ehdotetun koulutustoiminnan tavoitteena on innovaatioiden siirto, erityisesti teknologian siirto uusien tuotteiden ja palvelujen tuotantoon, sekä sellaisten työorganisaatioiden soveltamiseen, jotka ovat mukana koulutustoiminnassa, joka keskittyy ympäristön ja luonnonvarojen suojeluun;
- tukevat sellaisia rakenteellisia tai/organisaatiokohtaisia koulutusaloitteita, joiden tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen;
- liittyvät sellaisten ylikansallisten verkostojen kehittämiseen, joissa joko toimialoitain tai alueellisesti välitetään hyviä koulutuskäytäntöjä yritysten (etenkin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä) ja näiden tukirakenteiden välillä, niin ammatikohdaisesti kuin toimialoitainkin;
- sisältävät yhteisyökumppaneita Kyprokselta tai niistä Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneista maista, jotka osallistuvat täysipainoisesti ohjelmaan (1. marraskuuta 1997 lähtien Romania, Unkari ja Tšekin tasavalta).

5. Neuvoston Leonardo da Vinci -ohjelmaa koskeva päätös painottaa sellaisia pilottihankkeita, joiden tuloksia voidaan kehittää tai niitä voidaan testata opiskelija- ja asiantuntijavaihto-ohjelman; tai päinvastoin, sellaisia harjoittelija- tai asiantuntijavaihto-ohjelmia, joiden tuloksia kehitellään edelleen tai testataan pilottiprojekteissa.

Ohjelman selvitykset ja analyysit -toiminnossa komissio pitää erityisen tärkeänä, että ehdotusten on

osoitettava projektin lisäarvo etenkin prioriteettien soveltamisessa (ks. kappale IX alla), ja niiden on sen vuoksi edistettävä ammatillisen koulutuspolitiikan soveltamista yhteisön tasolla. Jotta olemassaolevia varoja käytettäisiin parhaalla mahdollisella tavalla, on suositeltavaa esittää sellaisia kansainvälisiä selvitys- ja analyysihankkeita, jotka kehittävät osallistuvien maiden ammatillisen koulutuksen käytäntöjä.

III. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN ALAT

6. Sellaiset pilottihankkeiden tai kansainvälisten harjoittelu- ja asiantuntijavaihto-ohjelmien hakemukset, joiden tarkoitus on parantaa ammatillisen perus- tai täydennyskoulutuksen tai koulutusjärjestelmien ja järjestelyjen laatua, on esitettävä ohjelmanlohkossa I. Ne hakemukset, joiden tarkoitus on parantaa ammatillisen perus- tai täydennyskoulutuksen käytännön toteutusta ja toimintatapoja yrityksissä — mukaan lukien työmarkkinaosapuolten ja/tai korkea-asteen oppilaitosten osallistuminen — on esitettävä ohjelmanlohkossa II.

Hakemukset, jotka koskevat kielitaidon parantamista ja ammatillisen koulutuksen innovaatioiden levittämistä, on esitettävä ohjelmanlohkoissa III.1 ja III.3.a. Selvityksiä ja analyysiejä koskevat hakemukset, joiden tarkoitus on kehittää tietämystä ammatillisen koulutuksen alalla, on esitettävä ohjelmanlohkossa III.2.a. Ne selvitys- ja analyysihankkeet, jotka liittyvät prioriteetteihin 1 ja 4 (katso luku IX jäljempänä), täytyy esittää hakumenettelyn 2 mukaisesti. Hakumenettely esitellään alla luvuissa X, XI ja XII. Vastaavat hakemukset, jotka liittyvät prioriteetteihin 2, 3 ja 5 (katso luku IX jäljempänä), täytyy esittää hakumenettelyn 1 mukaisesti, joka myöskin esitellään luvuissa X, XI ja XII jäljempänä.

7. Pääerot ohjelmanlohkoissa I ja II esitettävien hankkeiden välillä ovat:

- ohjelmanlohkossa I esitettävien pilottihankkeiden on määriteltävä miten ne tulevat vaikuttamaan osallistuvien maiden ammatillisiin koulutusjärjestelmiin ja järjestelyihin. Näiden ehdotusten on osoitettava, että niillä on selvä yhteys yhteen tai useampaan yleisesti merkittävään julkiseen tai sopimuksia koskevaan järjestelmään, osoittaen samalla kuinka ne tukevat ja täydentävät niitä;

- ohjelmanlohkossa II esitettävät pilottihankkeet keskittyvät sellaisiin kansainvälisiin toimintoihin, joiden suunnittelijat ja toteuttajat ovat suoraan yhteydessä ammatilliseen perus- ja täydennyskoulutukseen. Ohjelmanlohkossa II esitettävien pilottihankkeiden on osoitettava, miten ne ottavat mukaan eri tasoisia talouselämän osapuolia ja

työmarkkinajärjestöjä, sekä korkea-asteen oppilaitosten ja yritysten väliseen yhteistyöhön osallistuvia tahoja ja kuinka ne tukevat ja täydentävät näiden toimenpiteitä ammatillisen koulutuksen alalla;

- selvitykset ja analyysit -hankkeiden on kehitettävä tietämystä ammatillisen koulutuksen alalla liittyen ammatilliseen peruskoulutukseen ja nuorten työelämään siirtymiseen, ammatilliseen täydennyskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen.

IV. KORKEALAATUISTEN EHDOTUSTEN PIIRTEITÄ

8. Kelpoisuusehdot (kelpoisuusehdot on määritelty ”Hakulomakkeessa”) täyttävien hakemusten arvioinnissa käytetään seuraavia valintaperusteita:

- hakemusten on yksilöitävä miten ne parantavat nykyisiä koulutusmenetelmiä, sisältöjä, toimintatapoja ja välineitä (hakemus ei voi kohdistua pelkästään olemassa olevan koulutusaineiston kiertämiseen — esimerkiksi CD-ROM:lle — tai tuottaa uudelleen nykyisiä koulutusmuotoja);
- ehdotusten on osoitettava, miten kansainvälinen yhteistyö parantaa työllistymistä ja työntekijöiden sopeutumista muutoksiin, esimerkiksi vastaamalla kehittyvien työmarkkinoiden tarpeisiin; kehittää työntekijöiden kansainvälistä liikkuvuutta; tutkintojen vertailtavuutta ja tutkintojen tunnustamista (sitä erityisesti huomioidaan kvaalifikaatioihin perustuvat ammatilliset vaatimukset siten kuin ilmaistu direktiivissä 92/51/ETY); taistelee syrjäytymistä vastaan tai vastaa yritysten osaamistarpeiden tyydyttämiseen — ennen kaikkea pk-yritysten (sisältäen sosiaalitoimen). Kaikilla osallistuvilla tahoilla on oltava hankkeessa selkeästi määritelty ja aktiivinen rooli;
- hakemusten on osoitettava, miten hankkeiden tulokset tullaan siirtämään muille mahdollisille käyttäjille, julkaisijat mukaan lukien;
- hakemuksista on käytävä ilmi miten ne ottavat aktiiviseen toimintaan mukaan sellaisia ammatilliseen koulutukseen osallistuvia eri tyyppisiä organisaatioita, jotka edustavat toimialaa tai aluetta;
- hakemusten on esitettävä toimintasuunnitelmaan liittyvä talousarvio selvittämällä yksityiskohtaisesti (hakulomakkeessa) projektin kustannukset ja tulot, samoin kuin erilaiset tulolähteet. Niiden on myös osoitettava vakuuttavasti, että ne voivat taata tehokkaan ja kansainvälisen johdon projektin toteuttamiseksi ja arvioimiseksi sekä tulosten saavuttamiseksi.

V. HANKKEIDEN PITUUS JA YHTEISÖN TUEN MÄÄRÄ

9. Koska nykyinen hakukierros on luonteeltaan sikäli erikoinen, että siitä on neuvoston päätöksen mukaan ohjelman päättymiseen (31 joulukuuta 1999) aikaa kaksi vuotta ja sen tarkoitus on antaa suuntaa mahdolliselle jatko-ohjelmalle niiden prioriteettien hengessä, jotka on määritelty komission ”Agenda 2000:ssa” erityisesti niissä toiminnoissa, jotka kohdistuvat ”Tietounioniin”, tullaan hyväksymään ainoastaan sellaisia pilottihankkeita, jotka kestävät enintään kaksi vuotta sopimuksen tekopäivän jälkeen, mikä tulee olemaan marraskuun lopussa 1998. Kansainvälisten henkilövaihto-ohjelmien pituus vaihtelee esitettyjen toimintojen mukaan.
10. Yhteisön taloudellinen tuki pilottihankkeille, leviämisprojekteille tai henkilövaihto-ohjelmille ylittää vain harvoin niihin enimmäismääriin, jotka on mainittu neuvoston päätöksessä (100 000 ecua vuodessa, enintään 75 prosenttia hyväksytyistä kuluista pilottihankkeille ja enintään 5 000 ecua vuodessa henkilövaihtoa kohden, joiden pisin kestoaika on määritelty neuvoston päätöksessä). Hakijoiden on hyvä muistaa, että yhteisön antama tuki on usein vähäisempi kuin mitä hakija on anonut.

VI. LEONARDO DA VINCIN JA MUIDEN OHJELMIEN JA ALOITTEIDEN VÄLISET YHTEYDET

11. Leonardo da Vincin ja muiden yhteisöohjelmien (esimerkiksi Sokrates-ohjelman) ja -aloitteiden (erityisesti prioriteetissa 2 ja Youthstart, Integra ja Urban) samoin kuin neljännen tutkimuksen ja tuotekehityksen puiteohjelman välisiä yhteyksiä tulisi vahvistaa. Jotta nämä yhteydet voisivat toteutua käytännön tasolla, hakijat, jotka johtavat projektia tai ovat johtaneet menestyksellisesti ja saattaneet päätökseen pro-

jektin, joka on rahoitettu jonkin toisen ohjelman tai yhteisöaloitteiden puitteissa, voivat jättää hakemuksen tässä hakukierroksessa (joko vahvistaakseen yhteistyöryhmäänsä tai johtaakseen kansainvälisiä verkostoja aiemmin kehitettyjen koulutusmenetelmien ja tuotteiden levittämiseksi ja siirtämiseksi edelleen).

Hankkeista, jotka ovat saaneet rahoitusta muilta ohjelmilta tai aloitteilta, vaaditaan selvitykset aiemmista merkittävistä tuloista, jotta voidaan taata avoimuus ja vastuuvollisuus rahoituksen suhteen.

Kaksinkertainen rahoitus ei ole sallittua. Hakijat eivät voi saada rahoitusta (osittain) samoihin tai samantyyliisiin hankkeisiin, jotka on esitetty Leonardo da Vinci -ohjelman tai muun yhteisöohjelman tai -aloitteen mukaan.

VII. JÄSENYTTÄ HAKENEIDEN MAIDEN OSALLISTUMINEN

12. Assosiaationeuvoston päätöksen mukaisesti Tšekin tasavalta, Unkari, Romania ja Kypros voivat osallistua Leonardo da Vinci -ohjelmaan täysipainoisesti 1998. Erityiset budjettiohjeet on kuitenkin huomioitava. Nämä ovat hakulomakkeen liitteessä.

Osallistumisedot

Jotta organisaatio voisi saada rahoitusta ohjelman puitteissa, on sen oltava jostakin seuraavista maista:

- Euroopan talousalueen maista (EUR 18), mikä tarkoittaa 15 Euroopan yhteisön jäsenvaltiota (EUR 15), sekä Islantia, Liechtensteinia ja Norjaa;
- Leonardo da Vinci-ohjelmaan liittyvistä assosiaatiomaista: 1. marraskuuta 1997 alkaen Tšekin tasavalta, Unkari, Romania ja Kypros;
- maista, joiden liittymisestä Leonardo da Vinci -ohjelmaan neuvotellaan parhaillaan, sillä edellytyksellä, että olennaiset päätökset tehdään ennen

valintamenettelyä: Bulgaria, Viro, Latvia, Liettua, Puola, Slovakia ja Slovenia.

Kelpoisuusedellytykset

Henkilövaihto-ohjelmien (paitsi ohjelmalohkon I toimintasuunnitelmaan liittyvät hankkeet ja hankkeet, joita esitetään ohjelmalohkossa III.1.b), pilottihankkeiden ja selvitys- ja analyysihankkeiden) poikkeuksena hankkeet, joita esitetään ohjelmalohkossa III.1.a) on sisällytettävä osallistujia vähintään kolmesta maasta, siten että vähintään yksi on Euroopan unionin jäsenmaa.

VIII. LISÄTIETOJA

13. Hakijoille on saatavilla lisätietoja ”Hakulomakkeesta”, jota on käytettävä hakemusten jättämiseen. Lisätietoja saa myös kansalliselta koordinoituyksiköltä ja/tai Leonardo da Vinci Technical Assistance Officesta (osoitteet alla kappaleessa XII). Hakijoita kehoitetaan myös ottamaan yhteyttä komission ”Europa” Internet-palvelimeen (osoite: <http://europa.eu.int/en/comm/dg22/leonardo.html>), mistä on saatavilla tarvittavia lisätietoja ja hakulomakkeet. Hakijoiden olisi otettava yhteyttä kansalliseen koordinoituyksikköön, mikäli kyseessä on ohjelmalohkoon I.1.2 liittyvä hanke, sillä vastuu tämän toiminnon täytäntöönpanosta on kansallinen.

14. Osallistuvien valtioiden järjestämien, hakukierrosta koskevien toimenpiteiden lisäksi komissio järjestää 11. joulukuuta 1997 vuoden 1998 hakukierroksen käynnistykseen ja 19.–20. tammikuuta 1998 tiedotus- ja kontaktipäivät Brysselissä. Mahdollisten hakijoiden, jotka ovat asiasta kiinnostuneita, tulisi ottaa yhteyttä kansallisiin koordinoituyksiköihin ja/tai Leonardo da Vinci Technical Assistance Officeen Brysselissä, mikäli he haluavat lisätietoja tai haluavat osallistua tapahtumiin.

IX. LEONARDO DA VINCI -PRIORITEETIT 1998

15. Hakukierrokselle 1998 on määritelty 5 prioriteettia, jotka koskevat kaikkia Leonardo da Vinci -ohjelman toimintoja lohkoissa, I, II ja III (pilottiprojektit, kan-

sainväliset henkilövaihto-ohjelmat, selvitys- ja analyysihankkeet):

1. uusien taitojen hankkiminen;
 2. läheisempien yhteyksien luominen koulutusorganisaatioiden ja yritysten välille;
 3. taistelu syrjäytymistä vastaan;
 4. inhimillisiin voimavaroihin investoinnin edistäminen;
 5. taitojen hankkimisen saatavuuden parantaminen ja ammatitaidon kehittämisen edistäminen käytännöllä tietoyhteiskunnan keinoja elinikäisen oppimisen yhteydessä.
16. Kolmen edeltävän vuoden kokemukset ovat osoittaneet, että hakijoiden tulisi varmistaa, että he määrittelevät hakemuksen prioriteetin valintaperusteet selkeästi sekä sen mikä tekee hakemuksesta erityisen ja miten se hyödyttää Euroopan yhteisöä.

Prioriteetti 1: Uusien taitojen hankkiminen

17. Hakemusten on pyrittävä parantamaan työllisyysnäkyä sopeuttamalla ammatillisen koulutuksen menetelmiä ja sisältöjä työyhteisöjen muutoksiin, teknologiseen kehitykseen ja sosiaalisiin muutoksiin ja yhteismarkkinoiden tarpeisiin, ja/tai edistää vieraiden kielten oppimista (ks. kappale IV yllä) vastaamalla ainakin yhteen seuraavista tavoitteista:
- a) tarjoamalla ihmisille mahdollisuus taitojen hankkimiseen, jotka mahdollistavat uusien työtehtävien suorittamisen. Tähän pyritään tunnistamalla tarvittavia taitoja ja kehittämällä harjoittelua sekä uusia pätevyysvaatimuksia esimerkiksi: uusia työllisyysalueita varten, joihin kuuluvat erityisesti ympäristö, informaatioteknologia, terveydenhuolto, yhteisöhoito, kansallinen perinne, turvallisuus ja matkailu sekä yritysten perustaminen, etenkin pk-yritysten ja pienten käsityöyritysten, ja yleisemmin hakemuksin, joiden sisältö liittyy paikallisiin projektialoitteisiin, jotka tukevat paikallisten työpaikkojen luomista;
 - b) edistämällä ammatipätevyiden hankintaa ja vertailtavuutta, siten, että niihin sisältyy ydin/avaintaitoja ja että ne hyödyntävät sellaisia tutkimuk-

sista saatuja tuloksia, jotka koskevat uusien mallien ja välineiden kehittämistä; ja tutkimalla keinoja, joilla voidaan lähentää virallisia ja epävirallisia oppimisjärjestelyjä, samalla edistämällä elinikäistä oppimista ja sen saatavuutta;

- c) kehittämällä, testaamalla tai analysoimalla uusia menetelmiä tunnistaa/tunnustaa ydin/avaintaitoja ammatillisen peruskoulutuksen alueella, kuten myös taitoja ja kvalifikaatioita, jotka on hankittu ammatillisen kokemuksen tai epävirallisten koulutusjärjestelmien kautta. Tähän sisältyvät korkeasti pätevoityneet henkilöt, jotka työskentelevät palvelusektorilla, etenkin insinöörit ja teknikot, jotka työskentelevät tuotanto-, asennus- ja huoltotehtävissä. Hankkeen tavoitteena on parantaa tutkintojen vertailtavuutta osallistuvissa valtioissa;
 - d) kehittämällä innovatiivisia lähestymistapoja ammatillisen koulutuksen laadun suhteen.
18. Tässä prioriteetissa pilottiprojektissa kiinnitetään erityistä huomiota yksilön osallistumismahdollisuuksiin:

- hankkeet voivat olla mukana eurooppalaisessa suunnittelu-, tuotanto- ja kehittämisverkostossa, jonka tavoitteena on kehittää — yhteistyössä osallistuvien valtioiden järjestelmien kanssa — pätevyysvaatimusten vahvistamiseksi, jotka täydentävät virallisia tutkintojärjestelmiä ja avaavat uusia mahdollisuuksia yksilöille heidän taitojensa ja ammatillisten saavutustensa tunnistamiseksi ja edistävät heidän kansainvälistä liikkuvuuttaan;
- hankkeet osoittavat kykyä koota yhteen hankkeen eri vaiheissa tarvittava asiantuntemus, joka koskee kyseessä olevia ammatillisia pätevyysvaatimuksia, tarvittavien koulutusmodulien määrittelyä ja yksityisten henkilöiden oppimisen akkreditoinnissa käytettävien työvälineiden kehittämistä (esimerkiksi ”henkilökohtainen taitokortti”).

Prioriteetti 2: Läheisempien yhteyksien luominen koulutusorganisaatioiden ja yritysten välillä

19. Ehdotusten on pyrittävä kehittämään ammatillista koulutusta ja harjoittelua, erityisesti kaikenlaisia työn ja koulutuksen vuorottelun muotoja ja oppisopimus-koulutusta, mukaan lukien korkea-asteen koulutus

(yliopistot ja korkea-asteen oppilaitokset) ja aikuis-koulutus ja niiden on pyrittävä parantamaan ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta vastaamalla ainakin yhteen seuraavista tavoitteista:

- a) sopeuttamalla ammatillisen peruskoulutuksen sisältöä ja tarjontaa yhteistyössä koulutuslaitosten ja yritysten välillä, sellaisten uusien lähestymistapojen kehittämiseksi työn ja koulutuksen vuorotteluun, mukaan lukien oppisopimuskoulutus, jotka huomioivat uudet työllistymistä koskevat tarpeet ja pätevyysvaatimukset, esimerkiksi uuden teknologian alalla; erityisesti tutkimus- ja kehitysohjelmien tulokset ja käyttäen hyväksi yliopistojen ja yritysten yhteistyötä;
 - b) tukemalla sellaisia uusia korkea-asteen koulutuksen väyliä, jotka kehittävät työn ja koulutuksen vuorottelua, mukaan lukien oppisopimuskoulutus/työpaikkaharjoittelu, yhteistyössä korkeakoulujen tai korkea-asteen ammatillisten oppilaitosten ja yritysten välillä.
20. Tämän prioriteetin puitteissa komissio toivoo erityisesti sellaisia hakemuksia, joissa on mukana työmarkkinaosapuolia ja jotka:
- kehittävät kaikenlaista sellaista koulutusta ja työpaikkaharjoittelua, joka liittyy työn ja koulutuksen vuorotteluun (mukaan lukien oppisopimus/työpaikkaharjoittelu) kaikilla tasoilla; ennen kaikkea sellaista koulutusta, johon sisältyy toisessa osallistuvassa valtiossa suoritettavia, tunnustettuja koulutusjaksoja ja/tai työkokemusta siten, että ne liittyvät olennaisena osana siihen ammatilliseen koulutukseen, jota on suoritettu lähettävässä valtiossa; tai
 - kehittävät mahdollisuuksia harjoitteluun ja työkokemuksen hankkimiseen eri talous-, sosiaali-, kulttuuri- ja yritysm ympäristöissä toisessa osallistuvassa valtiossa oppisopimuskauden aikana; tai
 - edistävät sellaisia koulutuksen ohjausjärjestelmien uusia muotoja (erityisesti kouluttajille, opettajille ja työnohjaajille), jotka ottavat huomioon eurooppalaisen ulottuvuuden ja käyttävät hyväksien uutta etäopetusteknologiaa työn ja koulutuksen vuorotteluohjelmissa, mukaan lukien oppisopimuskoulutuksen/työpaikkaharjoittelun; tai
 - edistävät kansainvälistä liikkuvuutta eri maiden oppisopimus/koulutuskeskusten ja yritysten yhteistyön avulla, mukaan lukien tutkimuskeskukset,

set, siten että tämän toiminnan muodoista vastaavat osallistujaorganisaatiot;

Komissio tukee sellaisia henkilövaihto-ohjelmaa ja pilottiprojektihakemuksia, jotka kohdistuvat vastavalmistuneille suunnattuun elinikäiseen ohjaukseen ja neuvontaan heidän työllistymisensä takaamiseksi, sekä keskijohdolle, etenkin pk-yrityksissä.

21. Pilottihankkeet voivat johtaa tarvittaessa kansainvälisiin harjoittelija- ja henkilövaihto-ohjelmiin.

Prioriteetti 3: Taistelu syrjäytymistä vastaan

22. Ehdotusten on pyrittävä ehkäisemään syrjäytymistä ja taistelemaan sitä vastaan ja edistämään sellaisten henkilöiden koulutukseen pääsyä, jotka ovat epäedullisessa asemassa työmarkkinoilla, mukaan lukien aikuiset, parantamalla työllisyysnäkyviä epäpäteville tai alhaisen koulutustason omaaville työttömille:

- a) kehittämällä sellaista tiedotusta, ammatillista ohjausta ja neuvontaa, joka kohdistuu yksilöiden koulutustarpeisiin työnäkymien ja uramahdollisuuksien kehittämiseksi niin nuorille kuin aikuisillekin;
- b) sopeuttamalla koulutussisältöjä ja koulutustarjontaa sopivaksi henkilöille, joilta puuttuu ammattipätevyys, siten että ydin/avaintaitoja ja oppimiskykyä vahvistetaan, niin että otetaan huomioon ja vahvistetaan olemassaolevaa kokemusta ja mahdollisuuksien mukaan koulutus johtaa ammattipätevyysien saamiseen;
- c) pitämällä nuoret mukana koulutus- ja kvaalifikaatiojärjestelmissä.

23. Komissio toivoo ehdotuksia, jotka samalla laatutalolla:

- kehittävät uusia opetusmateriaaleja ja lähestymistapoja, jotta voitaisiin auttaa henkilöiden integrointia työelämään, jolloin kohteena ovat kaikkein epäedullisemmassa asemassa olevat sosiaali-ryhmät koulutuksellisesti ja sosiaalisesti tasolla, erityisesti tämä voisi koskea henkilöitä syrjäjäineillä taajama-alueilla ja maaseutualueilla, joilla on korkea työttömyys. Tarkoituksena on myös lisätä motivaatiota, kykyä ”oppia oppimaan” perustietoja ja sosiaalisia taitoja — erityisesti nuorille — mukaan lukien lähestymistavat ja menetelmät, joilla pyritään integroimaan nuoret takaisin ammatillisen koulutuksen päävirtaan;

— osoittavat kykyä yhdistää paikalliset, alueelliset ja kansalliset taloudelliset ja henkilöstöresurssit, Euroopan yhteisön myöntämän rahoituksen lisäksi, ja vahvistaa suhteita työmarkkinaosapuoliin ja talouselämään — kuten pk-yrityksiin, jotta voitaisiin taata onnistuneet työllisyysnäkyvät, esimerkiksi nuorten tutorointi- ja ohjausmenetelmien avulla;

— käyttävät hyväksi sellaisia monipuolisia tahoja sisältäviä alueellisia ja paikallisia verkostoja, joiden tarkoitus on perustaa tai vahvistaa voimakasta kansainvälistä yhteistyötä nykyisten integraatio-kokeilujen välillä ohjelmaan osallistuvissa maissa.

Prioriteetti 4: Inhimillisiin voimavaroihin investoinnin edistäminen

24. Ehdotusten on edistettävä investointeja ammatillisessa koulutuksessa oleviin henkilöihin ja koulutuksen laatuun (mukaan lukien korkea-asteen koulutus), mitkä ovat avaintekijöitä taloudellisten tavoitteiden saavuttamisessa:

a) edistämällä henkilöiden koulutusta, jotka toimivat julkishallinnon alalla, erityisesti alueellisissa yhteisöissä tai virastoissa, jotka ovat eri tasoilla mukana alueellisessa/paikallisessa kehityksessä, jotta voitaisiin parantaa erityisesti henkilöstövaroihin liittyvää suunnittelua, ohjausta ja neuvontaa;

b) edistämällä täydennyskoulutukseen pääsyä (erityisesti komission yllä mainitun raportin puitteissa), ennen kaikkea työntekijöille, joilla ei ole pätevyyttä, kannustamalla yrityksiä kehittämään tehokkaita koulutus- ja henkilöstön kehittämisstrategioita esimerkiksi työn/harjoittelun kiertojärjestelmin, yksilökohtaisin urasuunnitelmin, yhteistyössä koulutusorganisaatioiden kanssa mukaan lukien uudet järjestelyt tiedon, koulutuksen, ja työn yhdistämiseksi ja/tai ottamalla huomioon uudet työskentelysuhteet;

c) kehittämällä uusia menetelmiä (mukaan lukien ne, jotka hyödyntävät avointa ja etäopetusta),

joilla poistetaan esteet pk-yritysten koulutuksen tieltä ja rakentamalla yhteistyötä paikallisten/alueellisten koulutuslaitosten — mukaan lukien korkea-asteen oppilaitokset — ja paikallisen liike-elämän välille;

25. Tämän prioriteetin mukaan komissio kiinnittää erityistä huomiota ehdotuksiin, jotka perustuvat eri osallistuvien valtioiden järjestelmien ja toimintojen analysointiin, ja jotka pyrkivät osoittamaan kuinka työntekijöiden täydennyskoulutukseen tehtäviä investointeja voitaisiin edistää (mukaan lukien innovatiivisten keinojen rahoittaminen elinikäisen oppimisen puitteissa). Erityistä huomiota kiinnitetään niihin hankkeisiin, jotka kehittävät innovatiivisia koulutusstrategioita ja käytäntöjä, joita voidaan soveltaa pk-yrityksissä alueellisesti ja toimialakohtaisesti ja erityisesti niihin, jotka käsittävät eurooppalaisen verkoston perustamisen, johon kuuluu sellaisia koulutuskeskuksia, jotka ovat edistyskellisiä innovatiivisessa koulutuksessa ja alueellisesti suuntautuneessa teknologian siirrossa, strategioihin ja käytäntöihin, jotka suunnataan näihin yrityksiin ja joihin myös liittyy yliopistoja, yksityisiä tai julkisia tutkimuskeskuksia, ammatillisia organisaatioita ja työmarkkinajärjestöjä. Samoin komissio tulee kiinnittämään erityistä huomiota hankkeisiin, jotka keskittyvät työmarkkinajärjestöjen Euroopan yhteisen rahayksikön alkamista koskevaan koulutukseen (etenkin pk-sektorilla).

Komissio toivoo ehdotuksia, joiden tavoitteena on perustaa kansainvälisiä, temaattisia jatkokoulutusverkostoja, jotka mahdollistavat sekä työntekijöihin kohdistuvan yksilökohtaisen investoinnin kuin tutoroinnin työaikana.

Komissio tukee niitä ehdotuksia joiden tavoitteena on kehittää oppimisen resurssikeskuksia, jotka ovat järjestäytyneet verkostoksi kehittääkseen koulutuksen laajempaa saatavuutta, erityisesti käyttämällä uutta teknologiaa, kuten esimerkiksi ”University for Industry”-aloitteessa, jota on ehdotettu Iossa-Britanniassa.

26. Tämän prioriteetin puitteissa jätetyissä ehdotuksissa toivotaan erityisesti sellaisia ehdotuksia, joissa yhteistyöryhmä käsittää työmarkkinajärjestöjä, ja jotka liittyvät yhteiskunnalliseen vuoropuheluun työmarkkinaosapuolien välillä. Komissio tutkii sellaiset laa-

dukkaat ehdotukset, joiden tavoitteena on aikaansaada, yhteisötasolla toimivien työmarkkinajärjestöjen aloitteesta, kansainvälisiä järjestelmiä tukemaan, analysoimaan ja seuraamaan yritysten investointeja inhimillisiin voimavaroihin eri osapuolten toimesta.

Prioriteetti 5: Taitojen hankinnan edistäminen tietoyhteiskunnan kautta elinikäisen oppimisen muodossa

27. Komissio toivoo sellaisia hakemuksia jotka vastaavat kahteen tavoitteeseen, toisaalta kehittämällä informaatioteknologiaa siten, että elinikäinen oppiminen mahdollistuu oppisopimuskoulutuksessa/työpaikkaharjoittelussa ja toisaalta vastaamalla niihin uusiin kvalifikaatio- ja taitovaatimuksiin, jotka ovat seurausta teollisesta muutoksesta ja tietoyhteiskunnasta. Ehdotuksiin on sisällyttävä ainakin yksi alla olevista tavoitteista:

— auttaa pk-yritysten kehittymistä tietoyhteiskunnassa: projektit, jotka menestyksellisesti yhdistävät informaatioteknologian pk-yritysten koulutukseen, projektit, jotka rajoittuvat ammattiin ja tietotekniikan ympäristön kehittämiseen, erityisesti pk-yrityksissä;

— kehittäviä innovatiivisia koulutustuotteita ja menetelmiä henkilöille, joilla on heikot valmiudet;

— opettaa opettajia ja kouluttajia käyttämään opetus- ja multimediaohjelmia oppisopimuskoulutuksessa/työpaikkaharjoittelussa sisältäen materiaalia informaatioteknologiasta; kouluttamalla ammatillisen ohjauksen asiantuntijoita, jotta he tutustuisivat mahdollisuuksiin, joita uuden tekniikan käyttö tuo, kehittämällä sellaisia ohjelmia, jotka ottavat huomioon erilaiset oppilastyypit;

— auttaa kehittämään sellaisia ammatillisia pätevyysvaatimuksia koulutusohjelmistojen suunnittelijoille, joissa huomioidaan erilaiset tarvittavan ammattitaidon tasot kun suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan koulutusteknologiaa ja erilaisia oppimisympäristöjä;

— tekevät selvityksiä ja analyyseja, joiden tavoitteena on tunnistaa innovatiivisia menetelmiä uuden tieto- ja kommunikaatioteknologian käyttämisestä ammatillisessa koulutuksessa, huomioiden erityisesti pk-sektorin tarpeet ja uusien taitojen hankkimisen, sisältäen uusien oppisopimus/työharjoittelumallien analyysit; selvityksissä ja analyyseissä on oltava laaja yhteenveto tästä kokemuksesta, siten, että arvioidaan sen vaikutuksia ja laaditaan suosituksia laajaa levitystä varten;

— levittävät hyviä käytäntöjä ammatillisen koulutuksen parissa koulutuksen multimedia-aineiston tuotannosta, käytöstä ja jakelusta;

— kehittävät aloitteita virtuaaliliikkuvuuden alalla (esimerkiksi teletyö ja teleharjoittelu) kuten myös työorganisaation muiden muotojen suhteen ja innovatiivisia koulutusohjelmistoja, joiden avulla voidaan mahdollistaa liikkuvuutta; yleisemmin kehittämällä toiminnallisia menetelmiä ohjelmistojen liitteeksi ja niiden arvioimiseksi.

X. HAKUMENETTELYT

28. Hakumenettely I

Jokainen osallistuva maa järjestää ja julkaisee yhdessä komission kanssa hakukierroksen ohjelmalohkossa I.1.1. ("Pilottihankkeet joiden tarkoitus on tukea ammatillisten koulutusjärjestelmien ja järjestelyjen parantamista osallistuvissa valtioissa"), I.1.2 ("Kansainväliset harjoittelija- ja henkilövaihtohankkeet") III.1 ("Kielitaidon parantaminen"), III.3.a ("Innovaatioiden levittäminen ammatillisen koulutuksen alalla") ja III.2.a ("Selvitykset ja analyysit ammatillisen koulutuksen alalla") Leonardo da Vinci-ohjelman puitteissa (prioriteetit 2, 3 ja 5).

Hakumenettely II

Komission järjestämä yleinen hakukierros Euroopan unionin 15 jäsenvaltiolle ja Euroopan talousalueeseen kuuluville EFTA-maille sekä Unkarille, Romanialle, Tšekin tasavallalle ja Kyprokselle, joka koskee ohjelmalohkoa II ("Ammatillisten koulutustoi-
mien parantaminen — mukaan lukien yritysten/kor-

kea-asteen oppilaitosten yhteistyö — joka koskee yrityksiä ja työntekijöitä”) ja III.2.a (”Selvitykset ja analyysit ammatillisen koulutuksen alalla”) Leonardo da Vinci-ohjelman mukaan (prioriteetit 1 ja 4).

29. Komissio ja jokainen osallistuva maa pyrkii koordinoimaan tiedotuspolitiikan niin että valintaprosessissa voidaan taata mahdollisimman suuri läpinäkyvyys, helppo ohjelmaan pääsy kaikille hakijoille, ja kaikkien kohderyhmien saavuttaminen.

XI. YLEISET EHDOT

30. Vademecum ja hakulomakkeet

Vademecum ja hakulomakkeet, sekä ”Muutoksia hakulomakkeeseen 1998”, kuvaavat kelpoisuusehdot ja sovellettavat kriteerit ja periaatteet, joiden perusteella yhteisön tuki myönnetään.

Nämä voidaan saada pyydettäessä kaikilla yhteisön kielillä Technical Assistance Officesta, joka on perustettu avustamaan komissiota Leonardo da Vinci-ohjelman täytäntöönpanossa, sekä ohjelman kansalliselta koordinoituyksiköltä jokaisessa osallistujamaassa (katso liitteen listaa).

Vademecumin ja hakulomakkeet voi saada Internetin kautta ”EUROPA”-palvelimesta. Hakuosoite on:

<http://europa.eu.int/en/comm/dg22/leonardo.html>.

Ehdotusten sisältö ja esittäminen

Hakijoita pyydetään noudattamaan tarkasti Vademecumin ja hakulomakkeiden valintaperusteita sekä prioriteetteja, jotka on kuvattu tässä asiakirjassa.

Hakemusten jättöpäivä

Hakemusten viimeinen jättöpäivä (kaikkien ohjelmalohkojen I, II ja III mukaisten hakemusten) on **31. maaliskuuta 1998** (postileima osoituksena).

Komissio ja/tai osallistujamaat eivät huomioi niitä ehdotuksia, jotka on lähetetty kyseisen päivän jälkeen.

XII. MINNE HAKEMUKSET LÄHETETÄÄN?

31. Hakumenettelyn I mukaiset ehdotukset — eli ohjelmalohkot I.1.1., III.1, III.2.a ja III.3.a on lähetettävä Leonardo da Vincin kansalliseen koordinoituyksikköön (yksi alkuperäinen ja yksi kopio) osallistujamaissa sekä jäljennökset (kaksi kappaletta jäljennöksiä) Technical Assistance Officeen, joka on perustettu auttamaan Euroopan komissiota Leonardo da Vinci -ohjelman toteuttamisessa. Ohjelmalohkon I.1.2. mukaiset ehdotukset (yksi alkuperäinen ja yksi kopio) on lähetettävä vain kansalliseen koordinoituyksikköön, eikä Technical Assistance Officeen lähetä kopioita.

Hakumenettelyn II mukaiset ehdotukset — eli ohjelmalohkot II ja III.2.a — on lähetettävä osoitteeseen:

Technical Assistance Office to the European Commission
for the Leonardo da Vinci Programme
9, Avenue de l'Astronomie
B-1210 Brussels

(yksi alkuperäinen ja kolme kopiota) sekä jäljennökset Leonardo da Vincin kansalliselle koordinoituyksikölle kyseisessä osallistujamaassa (2 kappaletta jäljennöksiä).

Tiedotus liittyen Leonardo da Vinci -ohjelman hakukierroksen 1998 käynnistämiseen ja tiedotus- ja kontaktipäiviin

Euroopan komissio, pääosasto XXII, koulutus ja nuorioasiat, järjestää **11 päivänä joulukuuta 1997** hakukierroksen 1998 käynnistämisen klo 10.00 ja 11.30 välillä (GMT+1 tunti). Tämä lähetetään satelliitin välityksellä Eutelsat II (Europe by Satellite, Eutelsat 2 F2 at 10 degrees East — Transponder 21 Frequency 11 080 000 MHz — horizontal polarity — 19 MHz/volt). **19–20 tammi-kuuta 1998** järjestetään tiedotus- ja kontaktipäivät, jotka liittyvät vuoden 1998 Leonardo da Vinci -ohjelman hakukierrokseen. Kokoukset on pääasiassa tarkoitettu uusille hakijoille, jotka etsivät yhteistyökumppaneita kehitteäkseen innovatiivisia koulutushankkeita, jotka liittyvät hakukierroksen 1998 prioriteetteihin.

Päiviin sisältyy:

— erityisiä tiedotuspisteitä: Euroopan komission, kansallisten koordinoituyksiköiden ja osallistuvien jäsenyyttä hakeneiden maiden tiedotuspisteet, projektien

”help-desk” tiedotuspiste, käytännön tietoa antava tiedotuspiste ja temaattiset kohtaustilat, joilla pyritään mahdollistamaan osallistujien väliset tapaamiset;

— hakukierroksen 1998 prioriteetteihin liittyvät temaattiset ja käytännön työryhmät.

Kirjoittautuminen ja osallistuminen ovat maksuttomat. Komissio ei korvaa osallistujille matka- tai majoituskuluja.

Mikäli haluatte osallistua tiedotus- ja kontaktipäiviin, lähettäkää ilmoittautumislomake faksitse numeroon: +33 1 43 67 79 00 viimeistään **7. tammikuuta 1998** mennessä.

Ilmoittautumislomakkeen saa joko Eurooppa-palvelimesta

(<http://europa.eu.int/en/comm/dg22/leonardo.html>)

tai kansallisista koordinoituvuuksista, joiden osoitteet on ilmoitettu liitteessä I, tai puhelimitse nume-

rosta +33 1 43 67 79 79 tai faksitse numerosta +33 1 43 67 79 00.

Teille lähetetään tilaisuuden ohjelma sekä käytännön tietoja osallistumisesta. Teille tiedotetaan myös mikäli ilmoittautumisenne on hylätty rajoitetun osallistujamäärän vuoksi.

Lisätietoja on saatavilla Leonardo da Vinci -ohjelman kansallisilta koordinoituvuuksilta.

Voitte myös ilmoittautua tiedotus- ja kontaktipäiville käyttämällä hakijoiden suosimaa ”partner search — tietokantaa” Internetissä, osoite:

<http://www.leonardodavinci.net/psd/>

Lista niistä tahoista, jotka ovat osoittaneet mielenkiintonsa, jaetaan tiedotus- ja kontaktipäivien osanottajille.

ANEXO I — BILAG I — ANHANG I — ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι — ANNEX I — ANNEXE I — ALLEGATO I — BIJLAGE I —
ANEXO I — LIITE I — BILAGA I

LEONARDO DA VINCI

Instances Nationales de Coordination (INC)

National coordination Units (NCUs)

BELGIQUE/BELGIUM

VLAAMSE GEMEENSCHAP

Vlaams Leonardo da Vinci Agentschap
Bischoffsheimlaan 27, bus 3
B-1000 Brussel
Tel: (32 2) 219 65 00
Fax: (32 2) 219 12 02
E-mail: clooten@VL-Leonardo.be
Personne à contacter/Contact person: Ms Trudi Clooten

Carl Duisberg Gesellschaft e. V. (CDG)
I 14/Leonardo da Vinci — Koordinierungsstelle
Weyerstraße 79—83
D-50676 Köln
Tel. (49 221) 20 98-365
Fax (49 221) 20 98-114
E-mail: info@k.cdg.de
Homepage adress: <http://www.cdg.de>
Personne à contacter/Contact person:
Frau Uta-M. Behnisch
Frau Monique Nijsten
Volet I.1.2.a,b,c — II.1.2.c — III.1.b — III.3.b

COMMUNAUTÉ FRANÇAISE

Cellule FSE
WTC — Tour 1, 14e étage
Boulevard E. Jacqmain 162, Bte 16
B-1000 Bruxelles
Tel: (32 2) 207 75 38
Fax: (32 2) 203 03 45
E-mail: leonardo@mail.interpac.be
Personne à contacter/Contact person: Mr G. De Smet
Volet III.2.a: Mr Denis Gard
Tel: (32 2) 207 75 38

Zentralstelle für Arbeitsvermittlung (ZAV)
Auslandsabteilung
Feuerbachstraße 42—46
D-60325 Frankfurt/Main
Tel. (49 69) 71 11-320
Fax (49 69) 71 11-683
Personne à contacter/Contact person: Frau Birgit Kowalewski
Volet I.1.2.b

COMMUNAUTÉ GERMANOPHONE

Ministerium der deutschsprachigen Gemeinschaft
Gospertstraße 1—5
B-4700 Eupen
Tel: (32 87) 55 38 78
Fax: (32 87) 55 77 16
Personne à contacter/Contact person: Mr Edgar Hungs

Arbeitsgemeinschaft industrieller Forschungsvereinigungen
"Otto von Guericke" e. V. (AiF)
Leonardo da Vinci Industriekontakt
Tschaikowskistraße 49
D-13156 Berlin
Tel. (49 30) 48 16 33
Fax (49 30) 48 16 34 01
Personne à contacter/Contact person: Herrn Holger Huhn
Volet II.1.1.c, II.1.2.a,b

DANEMARK/DENMARK

ACIU
Hesseløgade 16
DK-2100 Copenhagen Ø
Tel: (45 39) 27 19 22
Fax: (45 39) 27 22 17
E-mail: aci-dk@inet.uni-c.dk
Personne à contacter/Contact person: Mr B. Dylander

Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD)
Kennedyallee 50
D-53175 Bonn
Tel. (49 228) 882-257
Fax (49 228) 882-444
E-mail: trenn@daad.de
Personne à contacter/Contact person: Frau Steinmann
Volet II.1.1.c — II.1.2.a,b

ALLEMAGNE/GERMANY

Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB)
Nationale Koordinierungsstelle Leonardo da Vinci
Fehrbelliner Platz 3
D-10707 Berlin
Tel. (49 30) 86 43 23 35
Fax (49 30) 86 43 26 37
E-mail: leonardo@bibb.de
Personne à contacter/Contact person: Herrn Bent Paulsen
Volet I.1.1.a,b,d,e — II.1.1.a,b,d — II.2.a,b — III.3.a

Universität des Saarlandes
NATALI
Im Stadtwald, Gebäude 15 — Raum 205
D-66123 Saarbrücken
Tel. (49 681) 302-36 14/15
Fax (49 681) 302-36 11
E-mail: natali@rz.uni-sb.de
Personne à contacter/Contact person:
Frau Andrea Wille
Frau Betina Lang
Volet III.1.a

Bundesanstalt für Arbeit (BA)
 Regensburger Straße 104
 D-90327 Nürnberg
 Tel. (49 911) 179-28 80
 Fax (49 911) 179-14 83
 E-mail: BA.Nuernberg.EurlKom@t-online.de
 Personne à contacter/Contact person:
 Herr Wilfried Muswieck
 Volet I.1.1.c

GRECE/GREECE

National Labour Institute
 6-8 Kosti Palama and Galatsiou Street
 GR-11141 Athens
 Tel: (30 1) 21 11 906/7
 Fax: (30 1) 22 85 122
 E-mail: nli@itel.gr
 Personne à contacter/Contact person: Mrs Chara Gontzou

ESPAGNE/SPAIN

Tecnologia y Gestión de la Innovación, SA (TGI)
 Dirección: c/ Velazquez, 134 bis
 E-28006 Madrid
 Tel: (34 1) 396 48 28
 Fax: (34 1) 396 48 65
 E-mail: Mnunez@tgi.es
 Personne à contacter/Contact person:
 Mr Manuel Nuñez Garcia

FRANCE

Agence Leonardo da Vinci c/o ACFCI
 Assemblée des chambres françaises de commerce et d'industrie
 48, rue la Pérouse
 F-75016 Paris
 Tel: (33 1) 40 69 37 35
 Fax: (33 1) 44 17 95 68
 E-mail: Leonardo@acfc.cci.fr
 Personne à contacter/Contact person: Ms Brigitte Le Boniec
 (Établissements d'enseignement supérieur, réseaux consulaires, entreprises, organismes de formation)

Agence Leonardo da Vinci c/o ANPE
 Agence nationale pour l'emploi, Direction Générale
 4, rue Galilée
 F-93198 Noisy-le-Grand Cedex
 Tel: (33 1) 49 31 74 70
 Fax: (33 1) 43 05 57 72
 Personne à contacter/Contact person: Mr Laurent Mater
 (Organismes concernés par la formation et le placement des jeunes travailleurs et demandeurs d'emploi)

Agence Leonardo da Vinci c/o CEFAR
 Centre d'études de formation, d'animation et de recherche
 4, rue Quentin Bauchart
 F-75008 Paris
 Tel: (33 1) 53 67 72 32
 Fax: (33 1) 40 70 97 08
 E-mail: itrmaille@cnpf.fr
 Personne à contacter/Contact person: Ms Isabelle Trimaille
 (Branches professionnelles, partenaires sociaux, organismes de financement de la formation, entreprises, organismes de formation)

Agence Leonardo da Vinci Éducation c/o CNOUS
 Centre national des œuvres universitaires et scolaires
 8, rue Jean Calvin
 F-75231 Paris Cedex 05
 Tel: (33 1) 40 79 91 49
 Fax: (33 1) 45 35 72 48
 E-mail: leonardo@ac-idf.jussieu.fr
 Personne à contacter/Contact person:
 Ms Claudine Boudre-Millot
 (Établissements sous tutelle du Ministère de l'éducation nationale, de la recherche et de la technologie et du Ministère de l'agriculture, centres de formation des apprentis, établissements spécialisés)

Agence Leonardo da Vinci c/o RACINE
 Réseau d'appui et de capitalisation des innovations européennes
 73-77 rue Pascal
 F-75013 Paris
 Tel: (33 1) 44 08 65 10
 Fax: (33 1) 44 08 65 11
 E-mail: info@racine.asso.fr
 Personne à contacter/Contact person:
 Mrs Marie-Paule Montay
 Mrs Fabienne Beaumelou
 (Enquêtes, analyses)

IRELAND/IRLANDE

Leargas, the Exchange Bureau
 Avoca House
 189/193 Parnell Street
 IRL-Dublin 1
 Tel: (353 1) 873 14 11
 Fax: (353 1) 873 13 16
 E-mail: Ronan.Ivory@Leargas.Team400.ie
 Personne à contacter/Contact person: Mrs Elizabeth Watters

ITALIE/ITALY

ISFOL
 Istanza nazionale di coordinamento
 Via G. B. Morgagni 30/e
 I-00161 Roma
 Tel: (39 6) 44 59 01 (standard)
 Tel: (39 6) 44 59 04 90 (direct)
 Fax: (39 6) 44 59 04 75
 E-mail: isfol.project@iol.it ou isfol.rozera@iol.it
 Personne à contacter/Contact person: D.ssa Marina Rozera

LUXEMBOURG/LUXEMBURG

Ministère de l'éducation nationale et de la formation professionnelle
 29, rue Aldringen
 L-2926 Luxembourg
 Tel: (352) 478 52 34
 Fax: (352) 47 41 16
 E-mail: lenert@men.lu
 Personne à contacter/Contact person:
 M. Carlo Welfring
 M. Jerry Lenert
 (Coordinateur national et responsable du suivi des enquêtes, analyses et statistiques dans le domaine de la formation professionnelle — volet III.2)

Foprogest asbl
23, rue Aldringen, BP 141
L-2011 Luxembourg
Tel: (352) 22 02 68
Fax: (352) 22 02 69
E-mail: sybille.beaufils@ci.educ.lu
Personne à contacter/Contact person:
Mme Nadine Schintgen (Volets I, III.3.a)
Mme Sybille Beaufils (Volet II)
(Projets pilotes et programmes de placements/échanges du volet I: sauf information et orientation professionnelle. Projets pilotes du volet II et III.3.a: sauf innovations en formation professionnelle et coopération université/entreprise)

Administration de l'emploi — CNR
10, rue Bender BP 2208
L-1022 Luxembourg
Tel: (352) 478 53 00
Fax: (352) 40 61 39
E-mail:
Personne à contacter/Contact person: M. N. Ewen
(Projets pilotes du volet I dans le domaine de l'information et de l'orientation professionnelle)

CPOS
280, route de Longwy
L-1940 Luxembourg
Tel: (352) 45 64 64-615
Fax: (352) 45 45 44
E-mail:
Personne à contacter/Contact person: M. R. Goffin
(Projets pilotes du volet I dans le domaine de l'information et de l'orientation professionnelle)

Luxinnovation
7, rue Alcide De Gasperi
L-1615 Luxembourg
Tel: (352) 43 62 63-1
Fax: (352) 43 23 28 ou 43 83 26
E-mail: beatrice.abondio@sitel.lu
Personne à contacter/Contact person: Mme Béatrice Abondio
(Volets II.1.1, II.1.2 et III.3.a)

Agence Socrates
Ministère de l'éducation nationale et de la formation professionnelle
29, rue Aldringen
L-2926 Luxembourg
Tel: (352) 478 51 83
Fax: (352) 478 51 37
Personne à contacter/Contact person: M. G. Dondelinger
(Volet III.1)

PAYS-BAS/NETHERLANDS

Cinop
Pettelaarpark 1
NL-5216 PP s'Hertogenbosch
Tel: (31 73) 68 00 762
Fax: (31 73) 61 23 425
E-mail: leonardo@cinop.nl
Internet <http://www.cinop.nl>
Personne à contacter/Contact person:
European procedures: Mr Jos Tilkin, E-mail: jtilkin@cinop.nl
National procedures: Mrs Luusi Hendriks,
Tel +31 73 68 00 762;
E-mail: lhendriks@cinop.nl
Mr Martin Jacobs, E-mail: mjacobs@cinop.nl
Mrs Janie Roemeling, E-mail: jroemeling@cinop.nl

Nuffic
(University/undertaking cooperation)
Kortenaerkade, 11 (PO Box 29777)
NL-2502 LT Den Haag
Tel: (31 70) 42 60 260
Fax: (31 70) 42 60 259
E-mail: wichmann@nufficcs.nl
Internet <http://www.nufficcs.nl>
Personne à contacter/Contact person: Mr Harry Wichmann

SUSP

Transnationale programma's voor stages voor werkende jongeren
Duinweg 5 (PO Box 97)
NL-1860 AB Bergen N.H.
Tel: (31 72) 589 61 44
Fax: (31 72) 589 40 08
E-mail: leonardo@uitwisseling.nl
Personne à contacter/Contact person: Mr. L. Van der Hoeven
(Volet I.1.2.b)

AUTRICHE/AUSTRIA

Büro für Europäische Bildungskoooperation
Leonardo da Vinci — Büro
Schreyvogelgasse 2
A-1010 Wien
Tel: (43 1) 534 08 41
Fax: (43 1) 534 08 30
E-mail: brandstaetter.leo@beb.ac.at
roithinger.leo@beb.ac.at
Personne à contacter/Contact person: Mr. R. Brandstätter
(Strand III.2.a: M. Ludwig Roithinger)

PORTUGAL

Instance National de Coordination
Rua Jacinta Marto, n° 8, 2° Frente
P-1150 Lisboa
Tel: (351 1) 356 18 40
Fax: (351 1) 352 17 91
E-mail: leonardo.inc@mail.telepac.pt
Personne à contacter/Contact person:
Mr Porfirio Simões de Carvalho e Silva

SUOMI/FINLAND

Finnish Leonardo da Vinci Centre
National Board of Education
Hakaniemenkatu 2
FIN-00530 Helsinki
Tel: (358 9) 774 772 17
Fax: (358 9) 774 772 13
E-mail: mikko.nupponen@oph.fi
Personne à contacter/Contact person: Mr. Mikko Nupponen

CIMO

(Centre for International Mobility)
Hakaniemenkatu 2 (PO Box 343)
FIN-00531 Helsinki
Tel: (358 9) 77 47 70 33
Fax: (358 9) 77 47 70 64
E-mail: nina.eskola@cimo.fi
Personne à contacter/Contact person: Ms N. Eskola
(for Strand I.1.2)

SUEDE/SWEDEN

Svenska EU Programkontoret
 Utbildning och kompetensutveckling
 Kungsgatan 8, 3e v.
 S-103 96 Stockholm
 Tel: (46 8) 453 72 00
 Fax: (46 8) 453 72 01
 E-mail: boo.sjogren@eupro.se
 christina.hasselberg@eupro.se
 E-mail: peter.mossfeldt@eupro.se
 monica.emanuelsson@eupro.se
 Personne à contacter/Contact person:
 Boo Sjögren, Direktör, tel. (46 8) 453 72 11
 Monica Robin Svensson, Biträdande direktör,
 tel. (46 8) 453 72 12
 Ms Christina Hasselberg, tel. (46 8) 453 72 18
 (Training within school)
 Mr Peter Mossfeldt, tel. (46 8) 453 72 39
 (Training within working life, Strand III.2.a)

ROYAUME-UNI/UNITED KINGDOM

Heads of the NCU:

Mr Gordon Pursglove
 Department for Education and Employment
 EC Education and Training Division
 Room E605
 Moorfoot
 UK-Sheffield S1 4PQ
 Tel: (44 114) 259 35 15
 Fax: (44 114) 259 41 03
 E-mail: eurotrain.ed@gtnet.gov.uk

Mrs Judith Grant
 EC Education and Training Division
 Department for Education and Employment
 Caxton House, Room 434
 6-12 Tothill Street
 UK-London SW1H 9NA
 Tel: (44 171) 273 53 97
 Fax: (44 171) 273 51 95/54 75
 E-mail: jgrant.dfee.ch@gtnet.gov.uk

Central Bureau for Educational Visits and Exchanges
 The British Council
 10, Spring Gardens
 UK-London SW1A 2BN
 Tel: (44 171) 389 43 89 45 09
 Fax: (44 171) 389 44 26

E-mail: leonardo@centralbureau.org.uk
 Personne à contacter/Contact person: Mrs Ann Kinsella
 (For Strands I.1.1.a, I.1.2.a, I.1.2.b, I.1.2.c, III.1.a, III.1.b,
 III.3.a)

Centre for Training Policy Studies
 The University of Sheffield
 5 Palmerston Road
 UK-Sheffield S10 2TE
 Tel: (44 114) 222 13 80/1/2
 Fax: (44 114) 275 56 82
 E-mail: leonardo@sheffield.ac.uk
 Personne à contacter/Contact person: Mr Philip Edmeades
 (For Strands I.1.1.b, I.1.1.d, I.1.1.e, II.1.1.a, II.1.1.b, II.1.1.d,
 II.1.2.c)

Department of Education and Employment
 Higher Education and Employment Division
 Room E 530
 Moorfoot
 UK-Sheffield S1 4PQ
 Tel: (44 114) 259 45 02
 Fax: (44 114) 259 38 05
 E-mail: heed.dfee.mf@gtnet.gov.uk
 Personne à contacter/Contact person: Mr Dave Saunders
 (For Strands II.1.1.c, II.1.2.a, II.1.2.b)

Department for Education and Employment
 EC Education and Training Division
 Level 4, Caxton House
 6-12 Tothill Street
 UK-London SW1H 9NA
 Tel: (44 171) 273 56 60
 Fax: (44 171) 273 51 95/54 75
 E-mail: jgoodwin.uk.leonardo@gtnet.gov.uk
 Personne à contacter/Contact person: Mr John Goodwin
 (For Strand I.1.1.c)

Department for Education and Employment
 EC Education and Training Division
 Room E6B
 Moorfoot
 UK-Sheffield S1 4PQ
 Tel: (44 114) 259 48 19
 Fax: (44 114) 259 41 03
 E-mail: eurotrain.ed@gtnet.gov.uk
 Personne à contacter/Contact person: Mr David Oatley
 (For Strand III.2.a, III.2.b)

Pays de l'Espace Economique Européen

Countries of the European Economic Area

ISLANDE/ICELAND

Leonardo da Vinci NCU
Research Liaison Office
University of Iceland
Dunhaga 5
IS-107 Reykjavik
Tel: (354) 525 49 00
Fax: (354) 525 49 05
E-mail: rthj@rthj.hi.is
Personne à contacter/Contact person: Mr A. H. Ingthórsson

Tel: (41 75) 237 62 03
Fax: (41 75) 237 62 64
E-mail: dgunz@lis.li
Personne à contacter/Contact person: Mr Dieter Gunz

LIECHTENSTEIN

Leonardo da Vinci — Büro
Fachhochschule Liechtenstein
Marianumstraße 45
FL-9490 Vaduz

NORVÈGE/NORWAY

Leonardo da Vinci i Norge (NCU)
Teknologisk Institutt (TI)
Akersveien, 24c
POB 2608 St. Hanshaugen
N-0131 Oslo
Tel: (47 22) 86 50 00
Fax: (47 22) 20 18 01
E-mail: krir@teknologisk.no
Personne à contacter/Contact person: Mr Rolf Kristiansen

Pays pré-adhesion

HONGRIE/HUNGARY

Mrs Edit Gyül Vészi-Pataki (Contact person)
National Institute of Vocational Training
Berzsenyi u. 6
H-1087 Budapest
Tel (36 1) 210 10 65
Fax (36 1) 210 10 63 or 36 1 333 93 61
E-mail: leonardo@nive.hu

Str. G-ral Berthelot 30, Sec. 1
RO-70738 Bucharest
Tel (401) 615 00 01
Fax (401) 312 48 77

REPUBLIQUE TCHEQUE/CZECH REPUBLIC

Dr. Miroslava Kopicová (Director)
Czech National Coordination Unit
Václavské náměstí 43
CZ-110 00 Praha 1
Tel (42 02) 24 21 51 78
Fax (42 02) 24 21 45 33
E-mail: marcins@leonardo.nvf.cz

M. Sorin Ionescu (Head of the NCU)
Ministry of Education
Leonardo da Vinci National Coordination Unit
Splaiul Independentei 314 Et. 5
Rectorat U.P.B.
RO-70738 Bucharest 6
Tel (401) 410 37 57
Fax (401) 410 32 13
E-mail: pas d'adresse e-mail

M. Marcin Stryjecki (Contact person)
Czech National Coordination Unit
Václavské náměstí 43
CZ-110 00 Praha 1
Tel (42 02) 24 21 51 78
Fax (42 02) 24 21 45 33
E-mail: marcins@leonardo.nvf.cz

CHYPRE/CYPRUS

Mr P. C. Koutouroussis (Contact person)
Director General
Industrial Training Authority of Cyprus
2, Anavissou street Strovolos
PO Box 5431
CY-Nicosia
Tel (357) 2 31 22 33
Fax (357) 2 49 69 49
E-mail: hrdauth@cytanet.com.cy

ROUMANIE/RUMANIA

M. Alexandru Mihailescu (Contact person)
Mrs Gabriela Sabău (Contact person)
Ministry of Education

Permanent Secretary
Ministry of Labour and Social Insurance
Byron Avenue 7
CY-Nicosia
Fax (357) 2 45 09 93

LIITE II

KELPOISUUSEHDOT, JOTKA KOSKEVAT NIITÄ HANKKEITA, JOISSA ON MUKANA TÄYSIN OSALLISTUVASTA JÄSENYTYTTÄ HAKENEESTA MAASTA OLEVA ORGANISAATIO

Lailliset perusteet: Kappale 3, assosiaatisneuvoston päätöksen liitteessä, joka koskee Leonardo da Vinci -ohjelman aukeamista Tšekin tasavallalle, Unkarille, Romanialle ja päätöksen artikla 4, joka koskee Kyprosta, määrittelevät että:

”Jotta ohjelmissa voitaisiin varmistaa yhteisön ulottuvuus, niiden kansainvälisten hankkeiden ja toimintojen, joita ehdottavat (Tšekin tasavalta, Kypros, Unkari, Romania), on sisällettävä vähimmäismäärä yhteistyökumppaneita yhteisön jäsenmaista.”

”Sellaiset hankkeet, jotka toteutetaan yksinomaan (Tšekin tasavallan, Kyproksen, Unkarin, Romanian) ja EFTA/ETA maiden tai muiden kolmansien maiden kesken, mukaan lukien ne, joilla on assosiaatiosopimus yhteisön kanssa, jossa ohjelmaan osallistuminen on avointa, eivät ole kelpoisia saamaan yhteisön taloudellista tukea.”

Kelpoisuusehdot: Tämän seurauksena, yleissääntönä on, että pilottihankkeiden ja selvitys- ja analyysihankkeiden on sisällettävä osallistujia vähintään kolmesta maasta, siten että ainakin yksi on Euroopan unionista ja harjoittelija — ja asiantuntijahankkeiden on sisällettävä ainakin yksi maa Euroopan unionista täyttäkseen kelpoisuusehdot. Kuitenkin etusijalle asetetaan hankkeet, joissa vähintään puolet osallistuvista maista on Euroopan unionin jäsenmaita.

On itsestään selvää, että on noudatettava sitä hakemusten jättämisen yleistä ehtoa, että yhteistyökumppaneita on ainakin kolmesta osallistuvasta maasta, kuitenkin poikkeuksena henkilövaihto-ohjelmat ohjelmalohkossa I (toiminto I.1.2) ja ohjelmalohkossa III.1, joissa yhteistyöryhmä, jossa on mukana vain kaksi maata täyttää kelpoisuusehdot.

Osallistuvista jäsenyyttä hakeneista maista olevat organisaatiot, voivat osallistua täysin pilottihankkeisiin ja henkilövaihtohankkeisiin sopijoina/hakijoina, koordinaattoreina tai yhteistyökumppaneina.

Yhteistyöryhmät, joita ei kelpuuteta: Tällä tarkoitetaan sitä, että yhteistyöryhmä, jossa on jäseniä ainoastaan osallistuvista jäsenyyttä hakeneista maista ei ole kelpoinen. Vastaavasti hanke, jossa on yhteistyökumppaneita vain jäsenyyttä hakeneista maista ja EFTA/ETA -maista (Islanti, Norja ja Liechtenstein) ei täytä kelpoisuusehtoja, eikä hanke, jossa on yhteistyökumppaneita vain EFTA/ETA -maista.

Esimerkkejä:

	Kelpoinen yhteistyöryhmä		Yhteistyöryhmä, joka ei ole kelpoinen	
Pilottihankkeet kaikissa ohjelmalohkoissa ja	CY, D, CZ, N		ISL, CZ, HU, FL	
henkilövaihto-ohjelmat lohkoissa II ja III	HU, FIN, RO		RO, CY, CZ	
ja selvitykset ja analyysit	F, CY (vain toiminto III.1.a)		N, FL, ISL	
Harjoittelija- ja asiantuntijavaihdot Ohjelmalohko I	Lähtävä maa	Vastaanottava maa	Lähtävä maa	Vastaanottava maa
	CZ	D	CZ	ISL
	HU	UK, ISL	HU	CZ
	RO	E, HU	RO	N, CZ
	D	CZ	N	CY
	F	HU, N	ISL	RO, N
	IT	CY, E	CZ	RO, ISL
	N	RO, IRL	RO	HU
	CZ	HU, D		

Tarjouskilpailujen tulokset (yhteisön elintarvikeapu)

(97/C 372/13)

yhteisön elintarvikeapuna toimitettavien tuotteiden yhteisössä liikkeelle saattamista koskevista yleisistä yksityiskohtaisista säännöistä 8 päivänä heinäkuuta 1987 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2200/87 9 artiklan 5 kohdan mukaisesti

(Euroopan yhteisöjen virallinen lehti L 204, 25 päivänä heinäkuuta 1987, sivu 1)

24. marraskuuta ja 2. joulukuuta 1997

Päätös N:o/Asetus	Erä	Toimi N:o	Vastaanottaja	Tuote	Määrä (tn)	Toimitusvaihe	Tarjouskilpailun voittaja	Tarjouskilpailuhinta (ecua/tn)
2222/97	A	456 + 457/96	Euroaid/...	LEPv	120	EMB	DMK — Hampuri (D)	1 496,00
2232/97	A B	458/96 447/96	Euroaid/Ecuador WFP/Malawi	HSOJA HCOLZ	120 61	EMB DEST	Cebag — Antwerpen (B) Mutual Aid — Antwerpen (B)	766,84 1 125,62
2271/97	A	492 + 493 + 504/96	Euroaid/...	LEPv	150	EMB	DMK — Hampuri (D)	1 514,00
2272/97	A B C	496 + 497 + 505/96 471/96 64-66/97	Euroaid/... Euroaid/Ecuador CICR/...	SUB SUB SUB	126 306 220	EMB EMB DEST	Zuckerhandelsunion — Berliini (D) Mutual Aid — Antwerpen (B) Mutual Aid — Antwerpen (B)	322,50 321,58 552,32
2281/97	A B	494 + 495/96 56-59/97	Euroaid/Madagaskar CICR/...	HCOLZ HCOLZ	105 262	EMB DEST	Cebag — Antwerpen (B) Mutual Aid — Antwerpen (B)	793,66 978,80
2282/97	A B C D E F	468/96 498 + 499/96 489-491/96 60-62/97 63/97 500/96	Euroaid/Madagaskar Euroaid/Madagaskar Euroaid/... CICR/... CICR/Georgia WFP/Jemen	CBR/M/L FHAF FBLT FBLT FMAI DUR	1 080 60 240 645 90 8 137	EMB EMB EMB DEST DEST DEB	Eurico Italia — Vercelli (I) Produkten Transit Handelsges. — Elmshorn (D) UBEMI — Antwerpen (B) Grandi Molini — Rovigo (I) Grandi Molini — Rovigo (I) Cie. Cont. France — Labege Cedex (F)	223,98 362,75 192,95 336,25 319,15 279,94

BLT: Tavallinen vehnä
 FBLL: Tavallisesta vehnästä valmistetut hienot jauhot
 CBL: Pitkäjyväinen kokonaan hiottu riisi
 CBM: Keskipitkäjyväinen kokonaan hiottu riisi
 CBR: Lyhytjyväinen kokonaan hiottu riisi
 BRI: Rikkoutuneet riisinjyvät
 FHAF: Kaurahiutaleet
 FROF: Sulatejuusto
 WSB: Vehnä-soijasekoitus
 SUB: Sokeri
 ORG: Ohra
 SOR: Durra
 DUR: Makaroni- eli durumvehnä
 GDUR: Makaroni- eli durumvehnästä valmistetut karkeat jauhot
 MAI: Maissi

FMAI: Maissijauho
 B: Voi
 GMAL: Maissirouheet
 LENP: Täysmaitojauhe
 LDEP: Vähärasvainen maitojauhe
 LEP: Rasvaton maitojauhe
 LEPv: Rasvaton vitamiinoitu maitojauhe
 CT: Tomaattitiiviste
 CM: Makrillisäilykkeet
 BISC: Hyvin proteiinipitoiset keksit
 BO: Voiöljy
 HOLI: Oliiviöljy
 HCOLZ: Puhdistettu rapsiöljy
 HPALM: Osittain puhdistettu palmuöljy
 HSOJA: Puhdistettu soijaöljy
 HTOUR: Puhdistettu auringonkukkaöljy

BPJ: Häränlihaa omassa liemessään
 CB: Corned beef
 COR: Korintit
 BABYF: Babyfood
 LHE: Runsaasti energiaa sisältävä maito
 Lsub1: Äidinmaidonvastike
 Lsub2: Pienten lasten maitovalmiste
 PAL: Makaronivalmisteet
 PISUM: Rikotut herneet
 FEQ: Härkäpavut (*Vicia Faba Equina*)
 FABA: Härkäpavut (*Vicia Faba Major*)
 SAR: Sardiinit
 DEB: Toimitettu purkusatamaan — purettu
 DEN: Toimitettu purkusatamaan — ei purettu
 EMB: Toimitettu lastausatamaan
 DEST: Toimitettu määräpaikkaan